

FOLKBILDNINGSRÅDET
ÅRSREDOVISNING MED
VERKSAMHETSBERÄTTELSE
2003

INNEHÅLL

INLEDNING	3
FOLKBILDNINGENS UPPDRAG	4
Framtidsperspektiv – Folkbildningens Framsyn	5
FOLKBILDNINGSRÅDET	6
Övergripande mål, uppgifter, styrdokument	6
Organisation	7
Ett år för framtidens folkbildning	9
VERKSAMHETEN	10
Statsbidragsfördelning	10
Resultatredovisning	13
Uppföljning och utvärdering	20
Utvecklings- och försöksverksamhet	22
Hållbar utveckling	22
Folkbildningspolitiska frågor	22
Information	24
Folkbildningsnätet	26
Folkhögskolornas informationstjänst	26
Konferenser och seminarier	27
Producerade trycksaker	27
Kansli	28
ÅRSREDOVISNING FÖR ÅR 2003	29
Förvaltningsberättelse med dispositionsförslag	29
Resultaträkning	32
Balansräkning	33
Kassaflödesanalys	34
Noter och styrelsens underskrift	35
REVISIONSBERÄTTELSE	38
BILAGOR	39
Utbetalda statsbidrag till studieförbunden budgetåret 2003	39
Fastställda statsbidrag till folkhögskolorna budgetåret 2003	40
Utbetalda statsbidrag för studieförbundens och folkhögskolornas folkbildningsinsatser inför folkomröstningen om EMU	44

Detta dokument utgör dels styrelsens verksamhetsberättelse och dels årsredovisningen upprättad i enlighet med årsredovisningslagen i februari 2004.

FOLKBILDNINGSRÅDET

Box 730, 101 34 Stockholm Tel: 08-412 48 00 Fax: 08-21 88 26
E-post: fbr@folkbildning.se Hemsida: www.folkbildning.se

VERKSAMHETSBERÄTTELSE

INLEDNING

Folkbildningen hedras för att ha haft en avgörande betydelse för demokratins genombrott i de nordiska länderna. Det sker med rätta. Många av de pionjärer som bidrog till att Sverige kunde förvandlas från en stat styrd av de privilegierade till en demokrati med brett folkligt deltagande i maktutövningen fostrades i folkrörelsernas studieförbund och folkhögskolor.

Somliga menar att folkbildningen nu har tjänat ut sitt syfte och att utbildningsordnare av annat slag, såväl statliga, kommunala som privata, minskar behovet av folkbildning. Det finns enligt min mening inget fog för en sådan ståndpunkt.

Demokratin är inte en gång för alla given. På sitt sätt står demokratin inför en utmaning som är lika stor, och för framtiden kanske lika avgörande, som inför den allmänna rösträttens införande.

För ett sekel sedan var uppgiften att erövra allmän rösträtt och använda den för att göra alla vuxna till myndiga medborgare. I en värld präglad av globalisering och allt mera upplösta och genomsläppliga statsgränser är en viktig uppgift för demokrater nu att säkra folkstyret i samband med maktutövning som har verkningar över statsgränserna. Det är min övertygelse att detta är en avgörande utmaning för de som vill demokrati under 2000-talet.

I stor utsträckning saknar ett flertal i befolkningen idag möjligheter att påverka den dagordning, och delta på de arenor, som styr internationell maktutövning. Det behövs organisationsinsatser och bildningsverksamhet på detta område.

Det så kallade informations-samhället, med en mångfald av radio- och TV-kanaler, Internet och andra plattformar för kommunikation, ger fantastiska möjligheter. Men vi ska inte blunda för den forskning som visar att klyftorna växer i detta samhälle. Information är inte detsamma som kunskap och all kunskap bildar inte grund för humanism och demokrati.

En dansk folkbildare har påpekat att upplysning inte bara är en fråga om ”lyset” - det är också en fråga om varifrån ”lyset” kommer. Den idéburna folkbildning som studieförbund och folkhögskolor har som mål har sannolikt en större utmaning - och en större uppgift - än någonsin förr.

Tilltron till de förra seklets stora utopier har - på gott och ont - avtagit. Allt färre gör bokslut efter ett liv i kamp mot kapitalistdjävulen, spritdjävulen eller Djävulen själv. Auktoriteterna har förlorat i legitimitet. Den som lyssnade på flera av de många tiotals professorerna i nationalekonomi inför folkomröstningen

förra året var till sist utelämnade till sig själva för att avgöra vem i hela världen de kunde lita på. Närmare 200 000 sökte sig till arrangemang ordnade av folkbildningens organisationer och institutioner och fick därmed möjlighet att samråda med andra innan de var för sig tog stegen till folkomröstningens valurnor.

Behovet av folkbildning har inte minskat. Det är framför allt studieförbund och folkhögskolor som har förutsättningar att organisera idéburen bildningsverksamhet. Tiotusentals cirkelledare, organisatörer i studieförbund och verksamma i folkhögskolor gör en stor insats dagligen för framtidens samhälle. Flera än två och halv miljoner deltagare noteras i verksamheten.

Åtskilligt görs ideellt och deltagarna satsar ofta egna pengar i denna verksamhet. Vi har alla nytta av dessa insatser, även de som inte deltar själva i verksamheten. Demokratin berör alla och är beroende av de engagerades insatser. Studieförbunden är därtill landets största arrangörer av kulturaktiviteter.

Folkbildningens belackare brukar påstå att folkbildningen främst riktar sig till pensionärer. Det är fel. Studieförbunden har exempelvis en enorm betydelse för ungdomsmusiken. Det visas av det många tusen rockstudiecirklar som äger rum årligen - klassiska studiecirklar till formen. Här samlas deltagare med ett gemensamt intresse för att lära tillsammans och av varandra. Annan gruppverksamhet samlade 400.000 deltagare under 25 år. Populäraste ämnet var föreningskunskap.

Folkbildningen erbjuder också arenor för det nya organisationsliv som i trots mot felinformerade opinionsbildares villolåror växer ganska raskt i vår nutid. Till det nya organisationslivet hör såväl politiska rörelser som Attac som det allt mera rika föreningsliv som växer fram som ett resultat av att vi blir ett allt mera mångkulturellt och mångreligiöst samhälle. Ungdomsstyrelsen registrerade under fjolåret flera nytillkomna ungdomsorganisationer än vad man gjort under något år de senaste decennierna.

De senaste årens neddragningar av stödet till studieförbunden i många kommuner visar att alla engagerade folkbildare har skäl att ta till orda för en bättre förståelse för behovet av folkbildning för framtiden. Jag hoppas att Folkbildningsrådet kan göra en insats i detta sammanhang inte minst med tanke på den folkbildningsproposition som huvudsakligen lär komma att formas under detta år.

ANDERS LJUNGGREN
ordförande

FOLKBILDNINGENS UPPDRAG

I 1998 års folkbildningsproposition (1997/98:115) markerade inledningsvis regeringen som en principiell utgångspunkt följande:

”Folkbildningen är och skall vara fri och frivillig. Det fria och frivilliga folkbildningsarbetet öppnar möjlighet till kunskapssökande för var och en utifrån egen erfarenhet och längs egna vägar, utan att begränsas av krav på resultat och utan uteslutningsmekanismer. Det är detta som ger möjlighet till samtal, engagemang och ifrågasättande utan på förhand givna ramar. Just därigenom fyller folkbildningen en roll som ingen annan kan göra, en roll som också bidrar till att upprätthålla demokratins vitalitet.

Förutsättningen för att folkbildningen ska kunna vara fri och frivillig och fylla de funktioner som följer av detta, är att den kan styras av sin egen idé, sina egna mål, vara oberoende av politiska och ekonomiska maktgrupper och inte tvingas till kommersialisering eller anpassning till specifika samhälleliga krav för att hävda sin verksamhet.

Dessa för folkbildningen värdefulla egenskaper är grunden för stödet från stat, landsting och kommuner. Av detta följer också att inte heller bidragsgivningens villkor skall styra folkbildningens inriktning eller att folkbildningen skall fogas in i det allmänna utbildningsväsendet.”

I propositionen markeras vidare

- ◆ att folkbildningen bidrar till medborgarnas insikt, eftertanke, reflexion och ifrågasättande i formandet av framtiden,
- ◆ folkbildningens roll som redskap för alla människors kunskapsövring samt
- ◆ folkbildningen som mötesplatser för människor och kulturer.

I propositionen 2000/01:72 *Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen* framhålls att genom sin metodik, humanistiska grundsyn och starka deltagarinflytande stimulerar folkbildningen många människor som annars inte skulle inleda ett aktivt kunskapssökande och lärande. Folkbildningen har genom sin form, särart och sitt innehåll flera uppgifter att fylla, inte minst i ett samhälle präglad av det livslånga lärandet.

Vidare påpekas att folkbildningens värdegrund, demokratiska grundsyn och arbetssätt är viktiga faktorer i en tid där demokratin utsätts för ständiga påfrestningar. Genom folkbildningen kan många människor i samverkan belysa och diskutera en fråga utifrån egna erfarenheter och ta väl underbyggd ställning till allehanda spörsmål.

Folkbildningsrådet har i sina egna dokument lyft fram det som är unikt för folkhögskolornas och studieförbundens verksamhet. Denna ska kännetecknas av att vara:

- ◆ fri och frivillig (deltagarna väljer själva att delta samt ämnen/kursen/aktiviteter),
- ◆ deltagarstyrd (inflytande över uppläggning och innehåll),
- ◆ fri att forma egna utbildningsplaner (icke läroplans- eller betygsstyrd),
- ◆ baserad på deltagarnas behov och erfarenheter från vardagslivet,
- ◆ ideologisk och/eller innehållsmässigt profilerad (plats för särarter),
- ◆ mångsidig (i sitt verksamhets- och programutbud) samt
- ◆ flexibel (snabbt tillgodoser nya utvecklingsbehov och nya former).

Till detta kommer att folkbildningen mer än någon annan utbildningsanordnare också når de politiskt prioriterade grupperna (arbetslösa, korttidsutbildade, invandrare och deltagare med funktionshinder).

Framtidsperspektiv – Folkbildningens Framsyn

Regeringen har anslagit särskilda medel för Folkbildningens Framsyn. Målet är att skapa förutsättningar för en idé- och framtidsdebatt om folkbildningens roll och uppgifter genom ett brett deltagande av folkbildare, forskare och andra berörda aktörer. Arbetet med att lägga grunden för ett samlat framsynsdokument för folkbildningen har pågått under hela verksamhetsåret. Arbetet har letts av en särskild planeringsgrupp med företrädare för medlemsorganisationerna, Folkbildningsrådets styrelse och rådets kansli.

Folkhögskolor, studieförbund och länsbildningsförbund har genomfört rådslag och seminarier. Totalt beviljades 117 ansökningar från folkhögskolor och studieförbund om ekonomiskt stöd för dokumentation av rådslagen. Samarrangemang mellan studieförbund, folkhögskolor och länsbildningsförbund prioriterades vid fördelning av medel. Materialet från rådslagen har sammanställts och publicerats på Folkbildningsrådets hemsida. Ett förslag på kommande

slutrapport har sänts på remiss till Folkbildningsrådets medlemsorganisationer.

Ett nationellt inspirationsseminarium genomfördes den 4 mars på Södra Teatern i Stockholm, med temat *Konsten att förändra folkbildningen – utan att någon blir ledsen*. Seminariet, som vände sig till intresserade av Framsynsarbetet, samlade 200 deltagare.

Två forskarseminarier har genomförts. Det första den 14 maj i Stockholm med temat *Hur kan framtidens samhälle komma att se ut och vad kan folkbildningsarbetet betyda i det samhället*. Trettio forskare och företrädare för folkbildningsorganisationer deltog. Det andra genomfördes den 23 oktober på Sigtunastiftelsen med samtal kring tre tänkbara forskningsområden: folkbildning och arbetsliv, folkbildning och lokal utveckling samt folkbildning och folkhälsa. Seminariet samlade 65 företrädare för forskarvärlden och folkbildningen.

FOLKBILDNINGSRÅDET

Övergripande mål, uppgifter, styrdokument

Folkbildningsrådet är en ideell förening bildad 1991 av Folkbildningsförbundet, Landstingsförbundet och Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation (RIO).

Folkbildningsrådet har enligt stadgarna till uppgift att för medlemmarnas räkning fullgöra det som regering och riksdag kräver för att statsbidrag ska utgå till den verksamhet som bedrivs av studieförbund och folkhögskolor. Folkbildningsrådet svarar vidare för de uppgifter som medlemmarna uppdragit åt rådet att handlägga.

Uppgifter

Folkbildningsrådet har av sina medlemmar – Folkbildningsförbundet, Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation (RIO) och Landstingsförbundet – anförtrotts uppgifterna:

- ◆ att svara för folkbildningspolitisk bevakning och informationsverksamhet,
- ◆ att samordna folkbildningens internationella kontakter,
- ◆ att svara för driften av Folkbildningsnätet, som är ett för alla verksamma inom folkbildningen gemensamt konferenssystem och pedagogiskt verktyg samt
- ◆ att svara för centrala informationsinsatser om folkhögskolornas kursutbud via Folkhögskolornas informationstjänst (FIN).

Folkbildningsrådet har av staten anförtrotts följande myndighetsuppgifter beträffande studieförbunden och folkhögskolorna:

- ◆ att lämna budgetunderlag och årsredovisningar,
- ◆ att fördela statsbidrag till studieförbund och folkhögskolor,
- ◆ att fördela särskilda medel till utvecklings- och försöksverksamhet samt för att stimulera studerandeflyttandet och det demokratiska arbetet i folkhögskolorna,
- ◆ att följa upp och utvärdera studieförbundens och folkhögskolornas verksamhet samt
- ◆ att i samverkan med Nationellt Centrum för flexibelt lärande (CFL) utveckla Folkbildningsnätet samt medverka till andra utvecklingsinsatser inom IT-området.

Styrdokument

Folkbildningsrådets verksamhet bedrivs i enlighet med följande interna styr- och policydokument:

- ◆ Folkbildningsrådets stadgar.
- ◆ Representantskapets beslut om organisation, arbetsformer och medlemsuppdrag.
- ◆ Statsbidragsvillkoren för folkhögskolor och studieförbund.
- ◆ Styrdokument för Folkbildningsnätet, FIN och IT-strategiska gruppen.
- ◆ Policydokument för internationell bevakning.
- ◆ Folkhögskole- och studieförbundshjälpredorna.

Som grund för de myndighetsuppdrag som Folkbildningsrådet bedrivit gäller följande statliga styrdokument:

- ◆ Förordningen om statsbidrag till folkbildningen 1991:977 med ändring 1998:973 och 2000:1451.
- ◆ Förordningen om statsbidrag för en särskild utbildningsinsats inom folkhögskolan (SFS 1996:1397 med ändringar SFS 2003:29).
- ◆ Förordningen om myndigheters årsredovisning (SFS 2000:605).
- ◆ Regeringens riktlinjer år 2003 med bilagt regleringsbrev för anslaget 25:1 *Bidrag till folkbildningen*.

Organisation

Representantskapet

Representantskapet, som är Folkbildningsrådets högsta beslutande organ, består av elva ombud för Folkbildningsförbundet, fem ombud för Landstingsförbundet och fem ombud för Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation. Representantskapet behandlar styrelsens och revisorernas berättelser och beslutar om ansvarsfrihet. Det fastställer vidare ekonomiska ramar för Folkbildningsrådets budget och väljer vartannat år ordförande samt utser styrelse och revisorer.

Representantskapet höll sitt vårmöte den 9 april.

Bo Toresson avgick vid mötet, efter sex år som ordförande för Folkbildningsrådets styrelse. Han betonade i sitt inledningsanförande vikten av att vårda den frihet som tilldelats folkbildningen samt redovisade sina erfarenheter av det spänningsfält som Folkbildningsrådet verkar i, med både myndighetsuppdrag och uppgifter från sina medlemmar.

Anders Ljunggren valdes till ny ordförande för styrelsen. Fyra nya ledamöter utsågs: Bernt Gustavsson, Majléne Westerlund Panke, Marie Linder och Rigmor Breidemalm. Kent Johansson, Leif Linde, Walter Rönmark och Sverker Ågren utsågs som ledamöter för en ny period.

Representantskapet höll sitt höstmöte den 5 november. Mötet fastställde ekonomisk ram för Folkbildningsrådets budget för år 2004, inkluderat Folkbildningsnätet, samt ekonomisk ram för Folkhögskolornas informationstjänst. Representantskapet fastställde även stadgeändringar för Folkbildningsrådet, i enlighet med det förslag som styrelsen, i samråd med medlemmarna, tagit fram på uppdrag av representantskapet hösten 2002.

Styrelsen

Styrelsen har till och med 9 april, utgjorts av Bo Toresson (ordförande), Karin Perers (vice ordförande), Kent Johansson, Leif Linde, Johnny Nilsson, Leif Pettersson, Walter Rönmark, Ewa Stålldal samt Sverker Ågren.

Adjungerade ledamöter i styrelsen har varit Åke Göransson, ordförande i Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation, Ulf Johansson, Landstingsförbundet samt Sten Törnblom, ordförande i Folkbildningsförbundet.

Lasse Magnusson har varit styrelsens sekreterare till och med 10 september 2003 (med undantag av mötet den 9 april). Lasse Magnusson avled den 18 september 2003.

Styrelsen har från och med 9 april, utgjorts av Anders Ljunggren (ordförande), Marie Linder (vice ordförande), Rigmor Breidemalm, Bernt Gustavsson, Kent Johansson, Leif Linde, Walter Rönmark, Majléne Westerlund Panke och Sverker Ågren. Adjungerade ledamöter i styrelsen har varit Åke Gustavsson (från 15 oktober), ordförande i Folkbildningsförbundet, Ulf Johansson, Landstingsförbundet samt Per Olof Öhm, ordförande i Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation.

Anna-Carin Bylund har varit styrelsens sekreterare från 15 oktober, samt vid mötet den 9 april.

Åtta styrelsesammanträden har hållits under året.

Bland de ärenden som styrelsen behandlat kan nämnas fördelning av allmänt statsbidrag till studieförbund och folkhögskolor, särskilt statsbidrag till folkhögskolor, statsbidrag till studieförbund och folkhögskolor för Folkbildningens Framsyn och till folkbildning om EMU. Vidare har styrelsen behandlat en uppföljning av statsbidragssystemet till studieförbundet, avslagit två ansökningar om statsbidrag till nya folkhögskolor samt godkänt överlåtelse av statsbidrag till nya huvudmän för fyra folkhögskolor: Svenska Missionskyrkans Utbildningscentrum Lidingö (tidigare Lidingö folkhögskola), Kalix folkhögskola, Nyköpings folkhögskola och Föreningen Sverigefinska folkhögskolan.

Styrelsen har lämnat sin årsredovisning och sitt budgetunderlag till regeringen samt fastställt kompletterande statsbidragsvillkor för studieförbundens internkontroll. Styrelsen har även fastställt principer för fördelningen av anslaget på 120 mkr via AMS, för folkhögskolornas utbildningar av deltagare inom aktivitetsgarantin. En kartläggning av studieförbundens och folkhögskolornas insatser för unga arbetslösa samt för folkhälsan och långtidssjukskrivna har genomförts.

Särskilda rapporter har lämnats till Utbildningsdepartementet beträffande:

- ◆ folkhögskolornas särskilda utbildningssatsning för arbetslösa,
- ◆ hur studieförbund och folkhögskolor har arbetat med frågor som rör hållbar utveckling,
- ◆ de utvärderingar som rådet avser att ta initiativ till,
- ◆ det forsknings- och utvecklingsarbete samt den försöks- och utvecklingsverksamhet som bedrivs inom folkbildningen,
- ◆ folkbildningens insatser för folkhälsa och långtidssjukskrivna samt
- ◆ folkbildningens insatser för unga arbetslösa.

Ett antal remissyttranden har lämnats. Dessa redovisas under avsnittet Folkbildningspolitisk bevakning.

Samråd med medlemsorganisationerna

Samspelet med rådets medlemmar sker i form av adjungering av ledamöter till styrelsen samt representation i berednings-, styr- och planeringsgrupper. Enligt stadgarna ska särskilda samråd genomföras kring frågor som är av mer övergripande och principiell karaktär. Till denna typ av frågor hänförs främst verksamhetsplan och ekonomisk budgetram för Folkbildningsrådet samt förslag om budgetunderlag till regeringen. Under året har tre samråd hållits.

Arbetsgrupper

Styrelsen har under året haft följande arbetsgrupper:

Beredningsgrupp för ansökningar om statsbidrag till nya folkhögskolefrågor samt överlåtelse av befintlig folkhögskola till ny huvudman

Walter Rönmark (ordförande), Carl-Olof Nilsson och Hans Ålund med Signild Håkansson som sekreterare. Gruppen har haft två sammanträden.

Beredningsgrupp för uppföljning av fördelningsmodellen för statsbidrag till studieförbunden

Kent Johansson (ordförande), Leif Linde, Karl-Arne Eriksson och Björn Wall med Anna-Carin Bylund som sekreterare. Gruppen har haft fyra sammanträden.

Beredningsgrupp för IT-strategiska frågor

Bo Toresson (ordförande till och med 9 april), Marie Linder (ordförande från 9 april), Behnn Edvinsson, Tage Johansson, Kent Jonelind, Jan Lundeen, Britten Månsson-Wallin och Tommy Nilsson med Björn Garefelt som sekreterare. Gruppen har haft tre sammanträden.

Styrgrupp för Folkbildningsnätet

Åke Göransson (ordförande till och med 18 mars), Lena Bjurving (ordförande från 19 maj), Karl-Arne Eriksson, Björn Garefelt, Lars Geijpel, Susanne Grundström (från 19 maj), Per Gustavsson och Jan-Olof Svensson med Tore Persson som sekreterare. Gruppen har haft fyra sammanträden.

Styrgrupp för Folkhögskolornas informationstjänst (FIN)

Eva Önneshö (ordförande), Gösta Hassel, Roger Johansson och Helene Åkerlind med Ingrid Brundin som sekreterare samt Agneta Wallin som protokollsekreterare. Gruppen har haft fyra sammanträden.

Planeringsgrupp för Folkbildningens Framsyn

Ewa Ställdal (ordförande till och med 9 april), Anders Ljunggen (ordförande från 9 april), Maria Elinder, Kerstin Enlund, Åke Göransson (till och med 9 april), Gunilla Ramberg (från 9 april), Anders Lorentzon, Majléne Westerlund Panke (från 9 april), Britten Månsson-Wallin och Bo Toresson med Ingemar Nordieng som sekreterare (till och med 30 juni), Lasse Magnusson som sekreterare (mellan perioden 1 juli till 18 september) och Björn Garefelt som sekreterare (från 20 september). Gruppen har haft sex sammanträden.

Revisorer

Ann-Christin Holgersson, förtroendevald revisor, nominerad av Rørelsefolkhögskolornas intresseorganisation. Solveig Löfdahl, förtroendevald revisor, nominerad av Landstingsförbundet. Lars Ryberg, auktoriserad revisor, till och med 9 april, Mats Blomgren från 9 april, båda från revisionsbyrå Öhrlings Pricewaterhouse Coopers och nominerade av Folkbildningsförbundet. Samt Staffan Nyström, auktoriserad revisor, utsedd av Riksrevisionsverket (från och 1 juli Riksrevisionen).

Ett år för framtidens folkbildning

Ett år fyllt med framtidstankar och nya idéer har avslutats. Folkbildningsrådet har, med stor respekt för mångfalden och idéerna inom studieförbunden och folkhögskolorna, inlett arbetet med att sammanställa ett dokument om folkbildningens framtida roll och uppgifter. Folkbildningens Framsyn, som dokumentet kallas, behandlar många grundläggande frågor för folkbildningsarbetet men framför allt visioner för framtiden. Framsynen kompletterar på ett utmärkt sätt den bild av folkbildningen som ges i studieförbundens och folkhögskolornas måldokument och årsredovisningar. Folkbildningsrådets verksamhetsberättelse och resultatredovisning ger ytterligare en sammanfattande bild av folkbildningen.

Det råder en obalans mellan folkbildningsbehoven och bidragsutvecklingen. Nuvarande statsbidrag räcker inte till för att möta nya behov och de ökande kostnader som tynger studieförbunden och folkhögskolorna. Det räcker inte längre med att genomföra administrativa rationaliseringar, sammanslagningar och nedläggning av studieförbundsavdelningar och folkhögskolefilialer. Verksamhetsökningar får i stor utsträckning baseras på ideella insatser och med stöd av andra riktade medel. Förhoppningen är att statsbidragen med stöd av en ny folkbildningsproposition ska växa under kommande år.

Ett område som under några år haft särskilda riktade medel, är IT-området. Folkbildningsrådet har under 2003 gjort en kartläggning och analys av nuläget samt undersökt förutsättningar för att använda modern informationsteknik i studieförbund och folkhögskolor - "Folkbildningens IT-mönster". Rapporten tydliggör stora skillnader i tekniska förutsättningar och i hur IT används som pedagogiskt verktyg. I studieförbunden används IT främst till administrativa uppgifter medan folkhögskolorna även använder IT som en naturlig del i den pedagogiska verksamheten.

Folkbildningsrådet har under året tagit fram tre rapporter för att belysa några för samhället särskilt angelägna verksamhetsområden inom folkbildningen samt inom den uppdragsverksamhet som genomförs av studieförbund och folkhögskolor.

En rapport handlar om uppföljning av folkbildningens insatser för hållbar utveckling. Den är en komplettering av föregående års rapport. Årets rapport ger flera goda exempel på hur organisationerna har utvecklat och fördjupat sina folkbildningsinsatser för hållbar utveckling. Rapporten kommer bland annat att användas vid ett internationellt rådslag 2004 i Göteborg om utbildning för hållbar utveckling. Svenska regeringen inbjuder till rådslaget som en uppföljning av Johannesburgkonferensen om hållbar utveckling.

De två andra rapporterna handlar om folkbildningens insatser för unga arbetslösa respektive för folkhälsan och långtidssjukskrivna. Studieförbund och folkhögskolor redovisar många goda exempel på hur deltagarna från målgrupperna engagerats, hur de har utvecklat sin självkänsla och förmågor samt hur de själva sedan har förändrat sin situation. Folkbildningens arbetsformer, förhållningssätt och innehåll svarar på ett utmärkt sätt mot deltagarnas behov oavsett om de är friska eller sjuka, har arbete eller är arbetslösa.

Folkbildningsrådet led en stor förlust under 2003. Vår fantastiske medarbetare och vän Lasse Magnusson avled hastigt under hösten. Han lämnade oss inom folkbildningen i stor sorg och saknad. Lasse var verksam inom folkbildningen i hela sitt liv, både i sin profession och som ideellt arbetande. Hans insatser betydde oerhört mycket för Folkbildningsrådets arbete och hans positiva anda lever starkt i våra minnen.

Ibland liksom hejdar sig tiden ett slag och någonting alldeles oväntat sker.

Världen förändrar sig varje dag men ibland blir den aldrig densamma mer. (Alf Henriksson)

BRITTEN MÅNSSON-WALLIN
kanslichef

VERKSAMHETEN

Statsbidragsfördelning

Verksamhetsmål

Enligt de i folkbildningsförordningens § 2 angivna målen ska Folkbildningsrådet vid sin fördelning av statsbidrag särskilt beakta behovet av stöd till verksamheter som riktar sig till personer med utländsk bakgrund, deltagare med funktionshinder och arbetslösa.

Genomförd bidragsfördelning

Folkbildningsrådet har fördelat statsbidrag till studieförbund och folkhögskolor samt till rådets egen verksamhet enligt följande:

FÖRDELNING AV STATS BIDRAG - ANSLAGSPOSTERNA 1 OCH 2 (belopp i tkr)			
	2003	2002	2001
Studieförbund	1.280.633	1.245.859	1.222.608
Allmänt statsbidrag	1.280.633	1.245.859	1.216.838
Utvecklings- och försöksverksamhet ¹			5.770
Folkhögskolor	1.222.105	1.259.813	1.274.682
Allmänt statsbidrag ²	836.284	813.103	798.362
Särskild utbildningsinsats ³	256.143	312.760	341.530
Förstärkningsbidrag för funktionshindrade och invandrare med brister i svenska språket	123.093	123.000	124.000
Utvecklings- och försöksverksamhet ¹		4.230	4.230
Folkhögskolornas informationstjänst ⁴	5.745	5.700	5.550
Fortbildning för folkhögskolornas personal	840	820	810
Elevorganisationer vid folkhögskolor ⁵		200	200
Folkbildningsrådet	14.300	14.350	15.450
Folkbildningsnätet	2.250	2.200	
Summa fördelat statsbidrag	2.519.288	2.522.222	2.512.740
Föreningen nordisk folkhögskola i Genève (anslagspost 3) ⁶	343	334	328
Summa bidrag till folkbildningen (25:1)	2.519.631	2.522.556	2.513.068
Anmärkningar:			
¹ Ingår från och med 2002 (studieförbunden) respektive 2003 (folkhögskolorna) i allmänt statsbidrag.			
² Tillkommer, redovisas under förstärkningsbidrag för funktionshindrade och invandrare med brister i svenska språket med 94.093 tkr (2003), 87.000 tkr (2002) och 85.000 tkr (2001).			
³ Tillkommer, redovisas under förstärkningsbidrag för funktionshindrade och invandrare med brister i svenska språket med 29.000 tkr (2003), 36.000 tkr (2002) och 39.000 tkr (2001).			
⁴ Via folkhögskolornas statsbidragsandel.			
⁵ Varav tilldelats Sveriges Folkhögskolors Studerande Förbund (SFEF) 119 tkr (2002) och 182 tkr (2001).			
⁶ Fördelas ej av Folkbildningsrådet.			
Fördelningen till varje studieförbund och folkhögskola framgår av bilagorna på sidorna 39-43.			

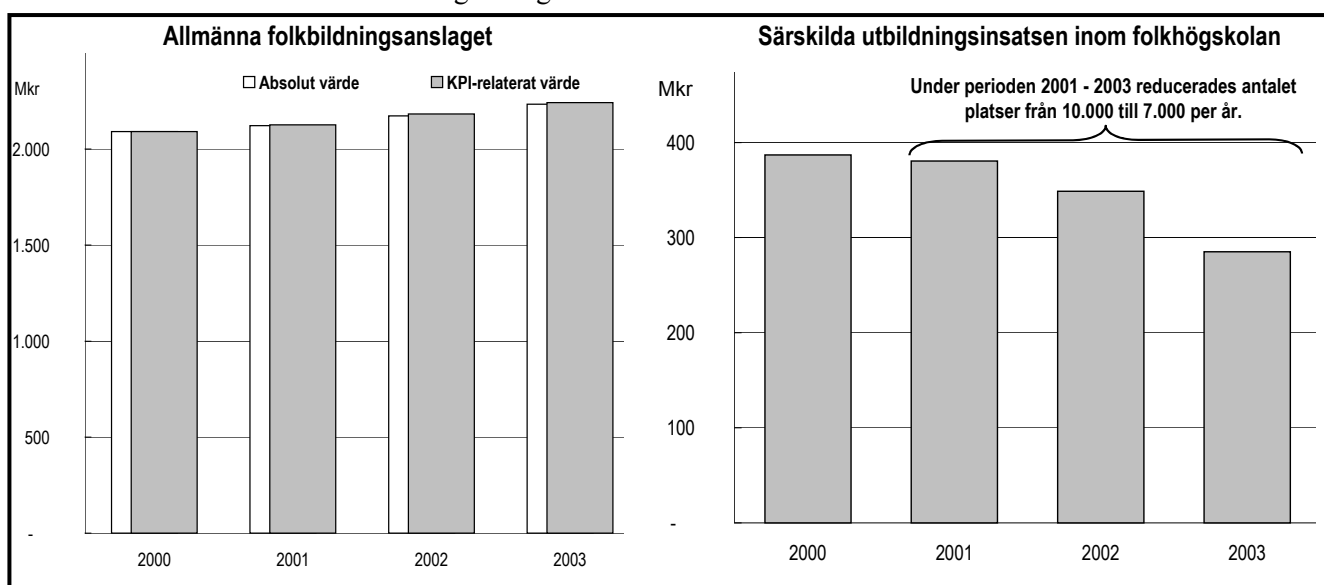
Anslagsutvecklingen

För det allmänna folkbildningsanslaget (anslagspost 1) utgick medel år 1991/92 med 2 049 mkr. Genom den besparingsåtgärd på 300 mkr som gjordes från och med budgetåret 1992/93 minskades anslaget väsentligt. Någon återföring av medel till anslaget har inte gjorts, med undantag av de 30 mkr som tillfördes från och med år 1999 samt de 10 mkr som tillfördes från och med år 2000.

I ett kortare perspektiv (2000 – 2003) kan man konstatera att det allmänna folkbildningsanslaget ökat

med 142 mkr i absoluta tal. Inflationsrelaterat enligt konsumentprisindex är det en minskning under perioden med 8 mkr.

När det gäller den särskilda utbildningsinsatsen inom folkhögskolan uppgick anslaget år 2000 för 10 000 studieplatser till 387 mkr. Den beslutade 30-procentiga neddragningen är nu genomförd, medelstilleddning för 7 000 studieplatser år 2003 var 285 mkr.

Genomförda särskilda insatser

Folkbildning om EMU

Regeringen uppdrog i januari åt Folkbildningsrådet att fördela medel för studieförbundens och folkhögskolornas folkbildningsinsatser inför folkomröstningen om EMU.

Totalt avsattes 15 miljoner kronor. Bidraget fick endast användas för folkbildning inför folkomröstningen och skulle till innehåll och form på ett sakligt sätt informera om EMU och euron. Vidare skulle den allsidigt spegla olika ståndpunkter som framfördes i den offentliga debatten.

Studieförbunden tilldelades 12 070 000 kr och Folkhögskolan 2 580 000 kr. För egna centrala informationsinsatser och för uppföljning disponerade Folkbildningsrådet 350 000 kr.

Verksamheten genomfördes under våren 2003 och fram till omröstningen den 14:e september i form av studiecirkel, kurser, seminarier och föreläsningar/kulturprogram. Politiker och sakkunniga engagerades i öppna debatter, seminarier och föreläsningar.

Drygt 190 000 människor nåddes av *Folkbildning om EMU*. I studieförbundens verksamhet deltog 161 978 personer i 5 496 EMU-aktiviteter. Cirka 2 500 studiecirkel, 2 600 kulturprogram och 300 aktiviteter av verksamhetsformen annan gruppverksamhet genomfördes. Störst antal deltagare, drygt 76 000, samlade kategorin aktiviteter med fler än 100 deltagare - seminarier, föreläsningar och paneldebatter. Verksamhet med färre än 51 deltagare, där studieförbundens kärnverksamhet, studiecirkeln återfinns, samlade 61 000 deltagare.

De 64 folkhögskolor som genomförde EMU-aktiviteter nådde 30 269 deltagare i 615 arrangemang. I 410 av arrangemangen var deltagarantal under 50 personer.

Som en resurs i folkbildningsarbetet producerade Folkbildningsrådet en webbsajt med allmän EU- och EMU-information. För att underlätta informationsökning skapades en lista med bland annat länkar till aktuella kampanj- och intresseorganisationer. Vidare engagerades en expertpanel med representanter som var för respektive emot EMU, för att besvara allmän-

hetens frågor via webbsajten. Sajten hade totalt 17 500 besök under perioden. Sidan med expertpanelen hade 9 330 besök.

FÖRDELNING AV ANSLAG (belopp i tkr)	2003
Statsbidrag till 10 studieförbund	12.070
Statsbidrag till 64 folkhögskolor	2.580
Centrala informationsinsatser och uppföljning	350
Summa fördelat statsbidrag	15.000
Anmärkning: Fördelningen till varje studieförbund och folkhögskola framgår av bilagan på sidan 44.	

Fördelning av särskilda medel till folkhögskolor för utbildningar av personer inom aktivitetsgarantin (SAGA)

Folkhögskolornas utbildningar av deltagare inom aktivitetsgarantin påbörjades under andra halvåret 2002. Även för 2003 beslöt regeringen högst 120 mkr inom anslaget Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader får lämnas som bidrag till Folkbildningsrådet för folkhögskolornas utbildningar av deltagare inom aktivitetsgarantin. Bidraget har använts för folkhögskolekurser på grundskolenivå eller i kärnämnen på gymnasienivå. Syftet var att ge arbetslösa de baskunskaper som krävs för att påbörja yrkesinriktade studier eller kunna återgå till arbetslivet. Medlen beräknades för 2 000 deltagare i genomsnitt per månad.

FÖRDELNING AV ANSLAGET (belopp i tkr)	2003	2002
Statsbidrag till folkhögskolor	91.841	42.598
Förstärkningsbidrag ¹	3.807	1.370
Folkbildningsrådet ²	1.000	1.000
Summa fördelat statsbidrag	96.648	44.968
Anmärkning:		
¹ För verksamhet med funktionshinder och invandrare med brister i svenska språket		
² Kostnader för information, uppföljning och administration. Inkluderar bedömda kostnader för slutredovisning under första kvartalet 2004.		
Fördelningen till varje folkhögskola framgår av bilagan på sidorna 40-43.		

Uppföljning av statsbidragssystemet till studieförbunden

Beredningsgruppen har koncentrerat sitt arbete till omfördelning av basbidraget samt på frågorna kring behov av extra ordinära utvecklingsresurser och eventuell återbetalning av statsbidrag. Styrelsen beslöt att justera ingångsvärdet för basbidraget och fördela de frilagda resurserna proportionellt till studieförbund som genomfört mer än 100 procent verksamhet inom basbidragets ram.

Uppföljning av effekter av fördelningsmodellen samt förändrat samhällsstöd, kommer att bli föremål för ett mer långsiktigt utredningsarbete. Resultatet kommer att utgöra underlag vid utarbetandet av eventuell ny fördelningsmodell för statsbidraget till studieförbunden 2007 och framåt.

Ansökan om att starta nya folkhögskolor samt omfördelning till små skolor

Folkbildningsrådet har under året berett två ansökningar om statsbidrag till ny självständig folkhögskola. Ansökningarna kom från Folkbildningsföreningen i Malmö samt från Fårösunds utbildnings- och utvecklingscentrum. Styrelsen avlog bägge ansökningarna. Huvudskälet för detta var att det totala ekonomiska utrymmet inte medgav något stöd till nya folkhögskolor.

Genom en viss omfördelning inom anslaget beslöt Folkbildningsrådet att delvis tillgodose de minsta och relativt nystartade folkhögskolornas behov av resurstillskott.

Förändring av huvudmannaskap vid fyra folkhögskolor

Folkbildningsrådet har under året berett fyra ansökningar om godkännande av förändrat huvudmannaskap för befintlig folkhögskola. Styrelsen beslöt att godkänna att statsbidrag för Kalix folkhögskola övertas av en folkhögskoleförening inom Studieförbundet Vuxenskolan. Tidigare har en intresseförening inom Svenska missionsförbundet drivit skolan. Vidare godkände Folkbildningsrådet fortsatt statsbidrag efter ombildningar av huvudmannaskapet för Lidingö folkhögskola, Nyköpings folkhögskola samt Sverigefinska folkhögskolan. Förändringarna avsåg en viss utvidgning av huvudmannakretsen eller en ombildning inom den tidigare huvudmannens sfär.

Förstärkningsbidragen till folkhögskolorna

Folkbildningsrådet beslöt inför 2003 att tillämpa en ny modell för förstärkningsbidragen till folkhögskolornas insatser för deltagare med funktionshinder samt till invandrare med brister i svenska språket. Syftet var att tydliggöra att förstärkningsbidragen främst ska avse pedagogiska merkostnader. Modellen har införts i samverkan med Sibus och har haft full verkan från och med andra halvåret 2003. Folkbildningsrådet har tillsammans med Sibus följt hur kostnader och verksamhet utvecklas vid skolorna. Det har konstaterats att avsatta medel inte ger full kostnadsäckning för de behov skolorna redovisar för de berörda studerandegrupperna.

Resultatredovisning

Verksamhetsmål

Folkbildningsrådet skall tillgodose statens behov av analyserad kunskap om studieförbundens och folkhögskolornas verksamhet. I årsredovisningen samt i särskilda rapporter ska rådet redovisa studieförbundens och folkhögskolornas verksamhetsresultat samt fördelningen av folkhögskolornas extra platser inom den särskilda utbildningsinsatsen.

Genomförda insatser

Folkbildningsrådets uppföljning, vad gäller den samlade verksamhet som genomförts av studieförbund

och folkhögskolor, har utgått från det uppdrag som regering och riksdag formulerat om vilka uppgifter som kontinuerligt skall lämnas.

Resultaten från uppföljningen utgör underlag dels för Folkbildningsrådets fördelning av statsbidrag och dels för den offentliga statistik som produceras av SCB.

För år 2003 föreligger följande redovisning av studieförbundens och folkhögskolornas verksamhet och vad gäller tabell 1, 2, 5, 6 och 7 en jämförelse med två föregående års resultat.

Studieförbunden

Studieförbundens rapportering baseras på den studerande gruppen. Ålder kategoriseras utifrån den åldersgrupp övervägande antalet deltagare tillhör. Är övervägande delen av deltagarna invandrare, funktionshindrade eller arbetslösa hänförs gruppen till dessa kategorier under förutsättning att särskilda insatser gjorts för att möjliggöra verksamheten.

Samlad verksamhet

De tio studieförbunden arrangerade cirka 312 000 studiecirklar med dryga 2,5 miljoner deltagare. Med tanke på att en stor grupp av deltagarna studerar i flera olika cirklar beräknas att minst 1,5 miljoner personer har deltagit i studiecirkelverksamheten under 2003. Nära 220 000 *kulturprogram* genomfördes med mer än 15,6 miljoner besökare/deltagare.

Studieförbundens cirkelverksamhet, räknat i studietimmar och deltagare, minskade med 3 procent jämfört med året innan. Antalet genomförda studiecirklar minskade med 1,5 procent.

Antalet genomförda *kulturprogram* ökade med 2 procent och antalet arrangemang i form av *Annan gruppverksamhet* ökade med cirka 7 procent.

Annan gruppverksamhet är en friare verksamhetsform, som med få begränsande regler bland annat används för att utveckla ny verksamhet, nå nya målgrupper eller låta deltagare prova på. Deltagare kan vara yngre än de 13 år som är gränsen för deltagande i cirkeln. Antalet deltagare, sammankomster och studietimmar kan vara färre än i cirkeln. Föreningskunskap var det populäraste ämnet.

Tabell 1 De 10 studieförbundens samlade verksamhet

Studiecirkelverksamhet	Cirklar	Deltagare	Andel kvinnor	Studietimmar
bå 2003	312 089	2 532 101	57%	12 993 478
bå 2002	316 843	2 597 518	58%	13 411 984
bå 2001	320 356	2 661 935	57%	13 239 372
Annan gruppverksamhet/ Övrig folkbildningsverksamhet	Arrangemang	Deltagare	Andel kvinnor	Studietimmar
bå 2003	69 509	768 164	53%	1 316 186
bå 2002	65 186	720 841	52%	1 210 987
bå 2001	56 329	623 600	50%	1 024 418
Kulturprogram	Arrangemang	Deltagare	Medverkande	Studietimmar
bå 2003	219 274	15 618 955	1 058 716	1 600 700
bå 2002	214 762	15 590 484	1 060 032	1 567 763
bå 2001	207 925	15 454 381	1 020 370	1 517 853

Målgrupper

Studieförbundens riktade insatser med målgrupper. Jämfört med föregående år minskade antalet studietimmar i verksamhet med arbetslösa med cirka 35 procent. Verksamheten, som tidigare bedrivits med riktade medel, genomförs i högre grad i andra arrangemangstyper än statsbidragsberättigad folkbildningsverksamhet. Totalt rapporterade studieförbunden ytterligare 870 arrangemang med 12 000 arbetslösa deltagare. Rapporteringen är frivillig, så sannolikt är siffrorna i underkant.

Studietimmar i verksamhet med funktionshindrade minskade med 6 procent och invandrare 4 procent.

Antalet invandrare och funktionshindrade som deltog i studiecirkelverksamhet som uppkommit till följd av särskilda, riktade insatser utgjorde cirka 10 procent respektive 9 procent av det totala antalet deltagare. 20% av deltagarna i cirkelverksamheten var målgruppsdeltagare, en mot fjolåret oförändrad nivå.

Tabell 2 Studiecirkelverksamhet med målgrupper

Studiecirkelverksamhet	Cirklar	Deltagare	Andel kvinnor	Studietimmar
Bå 2003	312 089	2 532 101	57%	12 993 478
Varav arbetslösa	2 534	15 683	52%	166 103
funktionshindrade	27 074	216 666	66%	883 653
invandrare	34 659	250 329	50%	2 216 134
Bå 2002	316 843	2 597 518	58%	13 411 984
Varav arbetslösa	3 816	25 783	50%	257 247
funktionshindrade	28 303	228 676	65%	939 820
invandrare	36 407	268 544	50%	2 319 272
Bå 2001	320 356	2 661 935	57%	13 239 372
Varav arbetslösa	4 016	27 222	50%	260 275
funktionshindrade	28 734	235 134	64%	951 405
invandrare	35 480	269 150	50%	2 175 251

Ämnesinriktning

Studierna inom området beteendevetenskap och humaniora svarade för cirka 9 procent av studietimmarna och området samhällsvetenskap och information för cirka 17 procent. Matematik och naturvetenskap svarade för 5 procent. De estetiska ämnena ökade med 1 procent till avrundat 51 procent. Språk-

rådet svarade för cirka 6 procent. De övriga ämnesområdenas andel utgjorde drygt 12 procent. Jämfört med föregående år handlar det om små förändringar mellan de olika ämnesgrupperna.

Andelen kvinnor utgjorde cirka 57 procent, vilket är en marginell minskning jämfört med föregående år.

Tabell 3 Studiecirkelverksamhetens ämnesinriktning 2003

Studiecirkelverksamhet	Studietimmar	Deltagare	Andel kvinnor	Ämnets andel av studietimmar
Beteendevetenskap, humaniora	1 130 002	314 955	60%	8,7%
Estetiska ämnen	6 648 776	1 016 922	60%	51,2%
Företagsekonomi, handel, kontor	76 862	14 502	55%	0,6%
Matematik, naturvetenskap	671 487	194 730	62%	5,2%
Medicin, hälso- och sjukvård	388 960	124 474	72%	3,0%
Samhällsvetenskap, information	2 193 746	478 353	45%	16,9%
Språk	775 615	181 909	63%	6,0%
Teknik	354 910	62 801	31%	2,7%
Övriga ämnen	753 120	143 455	60%	5,8%
	12 993 478	2 532 101	57%	100,0%

Åldersgrupper

Antalet deltagare minskade totalt med cirka 65 000 jämfört med 2002. Kategorin i åldrarna 13-24 år öka-

de dock med 4 200 deltagare. Gruppen utgjorde 16 procent av deltagarna. 20 procent var ålderspensionärer och 64 procent i åldrarna 25 till 65 år.

Tabell 4 Studiecirkeldeltagarnas ålder 2003

Ålder	Andel	Deltagare	Andel kvinnor	Studietimmar	Antal cirklar
13 – 24 år	16%	417 698	44%	2 946 058	58 494
25 – 65 år	64%	1 614 430	57%	8 532 375	201 380
> 65	20%	499 973	70%	1 515 045	52 215
	100%	2 532 101	57%	12 993 478	312 089

Kulturprogram

Föreläsningar störst. Studieförbunden bedrev en omfattande kulturverksamhet, dels i cirklar och kulturgrupper där deltagarna själva var utövarna. Som kulturordnare utgör studieförbunden dessutom en viktig garant för den lokala kulturprogramverksamheten. 2003 var det år då föreläsningverksamheten passerade sång och musik som den största kulturverk-

samhetsformen i antal arrangemang räknat.

Över 3 miljoner deltagare lyssnade till föreläsningarna. Det vanligaste ämnet var historia med över 11 000 föreläsningar. Därefter kom religion följt av internationella frågor. En miljon kulturutövare engagerades och nära 16 miljoner människor deltog.

Tabell 9 Kulturprogram

	Antal			Förändring senaste år	Antal delt	2003		
	2003	2002	2001			Antal medv	Delt per arr	Medv per arr
Föreläsning	77 897	72 785	67 560	5 112	3 010 074	121 158	39	2
Sång/musik	73 272	73 867	73 816	-595	6 453 589	560 444	88	8
Dramatisk framställning	18 138	19 468	18 724	-1 330	1 518 487	155 138	84	9
Film/foto/bild	11 110	10 716	9 786	394	468 871	15 953	42	1
Dans	5 124	4 659	5 012	465	938 460	72 516	183	14
Utställningar	10 791	10 112	10 515	679	1 602 172	32 360	148	3
Litteratur	3 030	3 529	3 178	-499	116 837	6 120	39	2
Konst/konsthantverk	3 951	4 141	3 815	-190	315 796	11 293	80	3
Tvärkulturellt	15 960	15 485	15 519	475	1 194 655	83 733	75	5
Summa/snitt	219 273	214 762	207 925	4 511	15 618 941	1 058 715	71	5

Folkhögskolorna

Deltagare i särskilda kurser ökar

I de långa kurserna (kurstyp 1, 2 och 4) var antalet deltagare i snitt per termin sammantaget ca 400 färre än föregående år. Detta ska ses mot bakgrund av att statsbidrag motsvarande 1 700 årsplatser försvunnit inom den särskilda utbildningsinsatsen. Den faktiska minskningen av deltagare blev dock endast drygt 1 200 inom särskild utbildningsinsatsen samtidigt som deltagarantalet vid de långa kurserna inom det ordinarie anslaget steg med drygt 800. Medan deltagarveckorna i de allmänna kurserna (kurstyp 1 och 4) har minskat med 6 procent har veckorna i de särskil-

da kurserna ökat med 1 procent. Deltagarveckor i de korta kurserna har minskat med 6 procent.

Mätt i deltagarveckor svarade de långa kurserna inklusive den särskilda utbildningsinsatsen för 89 procent av den statsbidragsberättigade verksamheten och de korta kurserna (inklusive folkhögskollärarledda studiecirklar) för cirka 11 procent.

År 2003 erhöll folkhögskolorna bidrag för cirka 235 000 deltagarveckor till den särskilda utbildningsinsatsen för arbetslösa. Som framgår har folkhögskolorna därutöver genomfört ytterligare cirka 23 000 deltagarveckor.

En sammanfattning av rapporten kring den särskilda utbildningsinsatsen som lämnats till regeringen redovisas på sidan 18.

Cirka 230 studerande i genomsnitt per termin deltog i folkhög-skolans långa kurser i form av individuellt gymnasieprogram (6). Hemkommunerna har betalat interkommunala ersättningar för skolornas undervisningskostnader m m.

Uppdragsutbildningarna (6-9 och 15-16) svarade sammanlagt för cirka 8 procent av folkhögskolornas samlade verksamhet, vilket är 3 procentenheter högre än föregående år. Ökningen är resultatet av verksamhet inom Aktivitetsgarantin, som resulterade i cirka 60 000 deltagarveckor vilket motsvarar 69 procent av uppdragsverksamheten.

De av arbetsförmedlingarna finansierade kurserna (7), oftast i form av allmänteoretiska utbildningar på grundskole- och gymnasienivå, fortsätter att minska i omfattning.

I den verksamhet som ett begränsat antal folkhögskolor genomfört på uppdrag av kommuner (8) har antalet deltagarveckor närmast halverats mot föregående år. Övriga uppdragsutbildningar (9), vilka i regel avser kortare kurser som genomförts på uppdrag av och finansierats via ersättningar från kommuner, landsting, organisationer och föreningar har minskat marginellt med 3 procent i deltagarveckor räknat.

Redovisningen av uppdragsutbildningarna är en frivillig uppgift för folkhögskolorna. Därför gör den ej på samma sätt som för de via rådet finansierade folkhögskolekurserna, anspråk på att vara heltäckande.

Folkhögskolorna arrangerade slutligen sammanlagt cirka 2 800 kulturprogram med totalt cirka 240 000 deltagare, vilket innebär en liten ökning jämfört med föregående år.

Tabell 5 Folkhögskolornas samlade verksamhet

Kurstyp	Deltagarveckor			Deltagare		Andel kvinnor	
	Bå 2003	Bå 2002	Bå 2001	Vt 03	Ht 03	Vt 03	Ht 03
01. Allmän kurs	230 872	219 721	225 882	6 752	7 615	64%	64%
02. Särskilda kurser	375 863	371 150	375 936	11 501	12 184	66%	67%
Summa långa kurser	606 735	590 871	601 818	18 253	19 799	65%	66%
03. Korta kurser	101 461	106 325	111 087	76 283	74 965	58%	57%
10. Fh-ledda cirklar	3 749	5 136	5 247	1 491	1 344	71%	68%
Summa 1-3 och 10	711 945	702 332	718 152	96 027	96 108	60%	59%
04. Särskild utbildningsinsats	257 993	299 479	321 778	7 775	7 256	63%	63%
Summa 1-4 och 10	969 938	1 001 811	1 039 930	103 802	103 364	60%	59%
06. Studerande med indiv. gy-program	8 530	7 447	6 681	194	267	60%	59%
07. Kurser finansierade via LAN/Af	881	1 056	3 323	31	29	52%	59%
08. Kurser finansierade via kommuner	3 832	6 768	6 254	128	103	58%	60%
09. Övriga uppdragsutbildningar	14 283	14 795	16 130	1 726	2 258	56%	55%
15. Aktivitetsgarantiutbildningar lång kurs	59 412	26 925		2 389	1 731	52%	50%
16. Aktivitetsgarantiutbildningar kort kurs	605	240		184	120	54%	61%
Summa 6-9 och 15-16	87 543	57 231	32 388	4 652	4 508	54%	54%
Totalt	1 057 481	1 059 042	1 072 318	108 454	107 872	60%	59%
11. Kulturprogram	5 594	5 166	5 862	122 344	116 495		

Kurstyp 1-4 och 10 avser utbildningar som finansieras via statsbidrag från Folkbildningsrådet.

Kurstyp 6-9 avser uppdragsutbildningar som finansieras på annat sätt.

Kurstyp 15-16 avser utbildningar finansierade via AMS aktivitetsgaranti.

Varje kulturprogram räknas som två deltagarveckor. Uppdragsverksamheten inom den kommunala vuxenutbildningen (tidigare Kunskapslyftet) redovisas i tabell 8.

Deltagare med funktionshinder och brister i svenska språket

Deltagare med funktionshinder (inklusive dyslexi) utgjorde 19 procent av samtliga deltagare på de långa kurserna (särskild utbildningsinsats för arbetslösa inräknad). Invandrare med brister i svenska språket utgjorde 11 procent. Funktionshindrade och invandrare med brister i svenska språket utgjorde 30 procent av deltagarna, vilket är en ökning med 6 procentenheter

jämfört med föregående år. Gruppen invandrare med brister i svenska språket räknas inte in i kategorin språkliga funktionshinder.

I de korta kurserna utgjorde andelen funktionshindrade 8 procent av deltagarna.

	Vt 03	Ht 03	Vt 02	Ht 02	Vt 01	Ht 01
LÅNGA KURSER						
Funktionshinder	3 975	3 987	3 441	3 417	3 558	3 619
Språkliga funktionshinder	1 108	1 057	924	966	3 222	3 160
Summa funktionshindrade	5 083	5 044	4 365	4 383	6 780	6 779
Invandrare med brister i svenska språket	2 743	2 878	2 006	2 060		
KORTA KURSER						
Funktionshinder	5 709	6 752	4 597	5 028	5 902	5 725
Språkliga funktionshinder	174	177	218	41	486	462
Summa funktionshindrade	5 883	6 929	4 815	5 069	6 388	6 187
Invandrare med brister i svenska språket	277	241	161	247		

Inriktning

De statsbidragsberättigade kursernas inriktning fördelar sig enligt följande:

Allmänna kurser avser behörighetsgivande kurser på grundskole- och gymnasienivå, (kurstyp 1 och 4).

Yrkesinriktade kurser avser kurser på eftergymnasial/högskolenivå exempelvis fritidsledarutbildning, media- och informationsutbildningar, data- och ekonomiutbildningar.

Estetiska kurser avser musiklinjer, bild- och form- linjer med flera. Övriga kurser avser bibel- och livs- åskådningskurser, miljökurser, idrottskurser med flera. Kurser med folkrörelse- och organisationsprofil finns i första hand inom huvudområdena yrkesinriktade, övriga kurser och korta kurser.

De allmänna behörighetsgivande kurserna (1 - 3 år långa) svarade för cirka 50 procent av verksamheten mätt i deltagarveckor och de yrkesinriktade kurserna (i regel 1 - 2 år långa) för cirka 10 procent. De estetiska kurserna svarade för cirka 17 procent de övriga kurserna för cirka 12 procent och slutligen de korta kurserna för cirka 11 procent. Jämfört med föregående år, har de allmänna behörighetsgivande kurserna minskat medan estetiska kurser har ökat något.

Andelen kvinnor var cirka 65 procent på de långa kurserna och cirka 58 procent på de korta kurserna. Invandrarnas andel på de långa kurserna utgjorde drygt 14 procent. Invandrare deltar framför allt i de allmänna kurserna. Jämfört med föregående år ökade andelen invandrare något.

	Deltagarveckor			Deltagare		andel kvinnor		andel invandrare	
	Bå 2003	Bå 2002	Bå 2001	Vt 03	Ht 03	Vt 03	Ht 03	Vt 03	Ht 03
Allmänna kurser	489 000	519 000	548 000	14 527	14 871	64%	63%	21,3%	22,4%
Yrkesinriktade kurser	94 000	95 000	100 000	2 790	2 876	63%	64%	4,7%	4,8%
Estetiska kurser	161 000	163 000	159 000	4 473	4 928	67%	67%	3,3%	3,6%
Övriga kurser	121 000	113 000	116 000	4 238	4 380	68%	68%	6,2%	5,6%
S:a långa kurser	865 000	890 000	924 000	26 028	27 055	65%	65%	14,0%	14,4%
Korta kurser	105 000	111 000	116 000	77 774	76 309	58%	57%	0,4%	0,2%
Total summa	970 000	1 001 000	1 040 000	103 802	103 364	60%	59%	3,8%	3,9%

Särskilda utbildningsinsatser inom folkhögskolan

Folkbildningsrådet har disponerat ett anslag på cirka 285 mkr motsvarande cirka 235 000 deltagarveckor till den särskilda utbildningsinsatsen inom folkhögskolan. Jämfört med tidigare år innebär detta en viss minskning av anslaget.

Fördelningsprinciper

Av den särskilda slutrapport som lämnats till utbildningsdepartementet framgår hur anslaget fördelats till de enskilda folkhögskolorna samt vilka särskilda villkor och fördelningsprinciper som tillämpats. Medlen har gått till utbildningar som genomförts utöver den ordinarie verksamheten. Cirka 10 procent av anslaget har avsatts i förstärkningsbidrag för särskilda kostnadskrävande insatser för deltagare med funktionshinder och invandrare med brister i svenska språket.

Verksamhetsresultat

Folkhögskolorna samlade, som framgår av tabell 5, i genomsnitt 7 500 deltagare per halvår fördelade på 710 kurser. Sammanlagt genomfördes under året cirka 260 000 deltagarveckor.

Andelen kvinnor utgjorde cirka 63 procent, andelen invandrare cirka 27 procent och andelen deltagare med funktionshinder cirka 29 procent.

I snitt var längden på kurserna cirka 17 veckor. Cirka 82 procent av deltagarna studerade på allmänna kompetenshöjande utbildningar på grundskole- och gymnasienivå med tyngdpunkt på basämnen, språk samt datakunskap. Resterande cirka 18 procent studerade på mer ämnesprofilerade kurser.

Över 80 procent av deltagarna hade utbildning motsvarande högst tvåårig gymnasieskola. Åldersgruppen 25 - 45 år utgjorde cirka 53 procent av deltagarna.

Folkbildningsrådet kan sammanfattningsvis konstatera att den verksamhet som folkhögskolorna genomfört till såväl målgrupp, omfattning och innehåll väl uppfyllt syftena med det särskilda anslaget. Framför allt har folkhögskolorna, som tidigare år, varit framgångsrika i att rekrytera deltagare med funktionshinder och invandrare.

Utbildningar inom aktivitetsgarantin

Verksamheten på 127 folkhögskolor omfattade cirka 60 000 deltagarveckor med cirka 4 400 deltagare varav hälften kvinnor. Cirka en fjärdedel av deltagarna studerade på grundskolenivå och tre fjärdedelar på gymnasienivå. Av deltagarna hade cirka 65 procent grundskola som högsta utbildning. Räkner man sedan deltagare med högst 2-årig gymnasieskola utgjorde de cirka 85 procent av totala deltagarantalet.

Folkbildningsrådet redovisar i tabell 8 omfattningen av de utbildningar som folkhögskolor och studieförbund genomfört inom tidigare Kunskapslyftet på uppdrag av kommunerna.

Uppdragsverksamhet

För att ge en komplett bild redovisas även fortsatt den uppdragsverksamhet inom den kommunala delen av vuxenutbildningen som studieförbund och folkhögskolor bedrivit (tabell 8). Det motsvarar den verksamhet som tidigare bedrevs inom Kunskapslyftet.

Tabell 8 Uppdragsverksamhet inom den kommunala delen av vuxenutbildningen (tidigare Kunskapslyftet)

FOLKHÖGSKOLOR	Kurser		Deltagarveckor		Deltagare	
	vt 03	ht 03	vt 03	ht 03	vt 03	ht 03
Folkhögskolekurser	56	42	10 802	9 033	638	576
Komvuxkurser	8	14	2 895	2 246	139	140
Orienteringskurser	10	5	3 742	2 772	248	154
Summa	74	61	17 439	14 051	1 025	870
STUDIEFÖRBUND	Kurser		Studietimmar		Deltagare	
Orienteringskurser	164		7 095		1 736	
Komvuxkurser	499		39 872		6 123	
Kulturprogram	16		116,8		1477	
Summa	679		47 084		9 336	

Sammanfattande bedömning av resultatredovisningen.

Allmänt

Det redovisade resultatet visar att folkbildningen hävdats sig väl också år 2003. Ambitionen att upprätthålla verksamhetsvolymerna trots att de offentliga bidragen minskat, och då framför allt studieförbundens kommunbidrag, har dock andra konsekvenser för studieförbunden och folkhögskolornas del.

Ett av folkbildningens viktigaste kännetecken är små studiegrupper som arbetar tillsammans med pedagogiskt och metodisk stöd av cirkelledare och lärare. Detta kan bara åstadkommas med en hög personaltäthet och innebär därmed att de fasta lönekostnaderna utgör en större andel av de totala utgifterna.

De senaste fem årens löneutveckling, i snitt cirka 3,8 procent per år kan jämföras med den reella ökningen av statsbidraget på cirka 0,5 procent per år med hänsyn taget till konsumentprisindex. Vidare har kommunstödet till studieförbunden under perioden 1999 till och med 2003 minskat från 470 mkr till 441 mkr, vilket motsvarar 6 procent. Jämfört med prisutvecklingen är minskningen nära 13 procent eller drygt 64 mkr. Mot bakgrund av personalkostnadernas andel av de totala kostnaderna för studieförbund och folkhögskolor är höga leder anslagsutvecklingen till stora finansieringsproblem.

Studieförbunden

Den nya fördelningsmodell som antagits i syfte att möjliggöra långsiktighet och kvalitetsutveckling har 2003 tillämpats i fyra år och följts upp inför nästa fördelningsperiod. Antalet studietimmar i studiecirkel minskade jämfört med föregående år med 3 procent eller cirka 419 000 timmar. Det är ett litet trendbrott jämfört med föregående års volymökningar.

Det stadigt ökande antalet studietimmar under 90-talet orsakade en urholkning av studietimmens värde. För att skapa utrymme för studieförbundens egna kvalitetsarbete, befästa studietimmens värde och minska vikten av stora studietimsvolymer, infördes 2001 en ny fördelningsmodell. I denna modell utgör 70 procent av statsbidraget basbidrag baserat på ett ingångsvärde motsvarande genomsnitt av studietimmar för åren 95/96, 97 och 98. För att behålla sitt bidrag behöver varje studieförbund uppnå 90 procent av sitt ingångsvärde. Det ursprungliga ingångsvärdet var 13,7 miljoner studietimmar. Trots att det hade räckt med att göra 12,4 miljoner studietimmar för att behålla sitt bidrag, har det stora intresset för studier och kultur

lett till att nivån verksamhetsår 2003 uppgick till 15,3 miljoner timmar.

Ökningen av studietimmarna inom annan gruppverksamhet (9 procent) innebär en fortsatt trend från föregående år.

Det kan ses som ett uttryck för att studieförbunden i större utsträckning använder verksamhetsformen för rekrytering och introduktion av nya deltagare och målgrupper. Folkbildningsrådet kommer att fortsätta att särskilt följa utvecklingen av annan gruppverksamhet.

Ser man till verksamhets- och anslagsutvecklingen i såväl ett tioårs- som femårsperspektiv genomför studieförbunden i dag en större verksamhet med i realiteten ett betydligt lägre offentligt stöd.

Folkhögskolorna

Folkhögskolorna har trots den betydande neddragningen av antalet platser inom den särskilda utbildningsinsatsen i det närmaste bibehållit antalet deltagare på de långa kurserna. Den minskning av antalet genomförda deltagarveckor som ändå skett på folkhögskolornas långa kurser är i första hand relaterad till neddragningen av anslagsnivån för den särskilda utbildningsinsatsen men motsvarar inte statsbidragsminskningen. Den allmänna kursen inom det ordinarie anslaget har betydligt fler deltagare hösten 2003 än tidigare terminer, vilket kan sammanhålla med att annan vuxenutbildning också dragit ner sina platser och bidragit till ett starkt söktryck på folkhögskolan. Om man vidare beaktar det goda resultatet av SAGAsatsningen där i genomsnitt ca 2 000 långtidsarbetslösa deltagit i långa kurser samt den ökande andelen deltagare med invandrarbakgrund i samtliga kurstyper kan man konstatera att folkhögskolan i praktiken sammantaget når ännu fler inom de prioriterade målgrupperna än tidigare.

Man kan dock notera att den närmast bibehållna volymen i de långa kurserna kan ha gått ut över korta kurser o studiecirkelar, vilka klart minskat i omfattning.

De offentliga anslagens utveckling motsvarar, på samma sätt som beskrivits för studieförbunden, inte kostnadsökningarna. Till detta kommer neddragningen av den särskilda utbildningsinsatsen i form av 1 700 årsplatser. Skolorna har därmed fått det allt svårare att finansiera verksamheten. Att negativa konsekvenser av detta uppstått för de studerande samt för lärares arbetssituation är ofrånkomligt. Den vikande ekono-

min kommer att ytterligare försvåra för folkhögskolorna att upprätthålla volymen och kvalitén på den verksamhet som bedrivs för deltagare med funktionshinder samt invandrargrupperna.

Sammanfattning

Folkbildningsrådet bedömer att studieförbund och folkhögskolor väl förmått upprätthålla både volymen

och kvalitén i verksamheten de senaste åren. Detta kommer dock att bli betydligt svårare att genomföra under den kommande treårsperioden. Allvarligast är att folkbildningsaktiviteter kan bli svårt att erbjuda i alla kommuner och orter såvitt inte de offentliga anslagen till studieförbund och folkhögskolor utökas.

Uppföljning och utvärdering

Folkbildningsrådet ska följa upp och utvärdera studieförbundens och folkhögskolornas verksamhet i förhållande till statens syften med stödet till folkbildningen och de villkor som rådet föreskrivits för att statsbidrag ska utgå till verksamheten.

Uppföljning

År 2003 var det sista året i Folkbildningsrådets treåriga arbete kring förstärkt uppföljning. I detta arbete har förutom handläggarna inom folkhögskole- och studieförbundsområdet även ansvariga för Folkbildningsrådets FoU-verksamhet och statistik/ekonomi-uppföljning medverkat. Det har möjliggjort fler fördjupade studier.

Inom folkhögskoleområdet har en uppföljning genomförts av cirka 50 folkhögskolor, vilket motsvarar en tredjedel av samtliga skolor. Uppföljningen har omfattat granskning av folkhögskolornas styrdokument och verksamhetsberättelser i syfte att belysa skolornas eget uppföljnings- och kvalitetsarbete. Särskilt har noterats om dokumentationen blivit fylligare under de tre år den förstärkta uppföljningen pågått. Dokumentstudierna har kompletterats med heldagsbesök vid sex folkhögskolor och samtal har förts med ordförande eller annan representant för skolans styrelse, skolledning, utvecklings- och utvärderingsansvariga samt administrativ personal. Folkbildningsrådets personal har vidare medverkat vid ett antal centrala och regionala konferenser arrangerade av bland annat medlemsorganisationerna. Där har getts möjlighet att ytterligare belysa frågor om hur verksamheten följs upp och redovisas.

Inom studieförbundsområdet har arbetet särskilt ägnats åt uppföljning av effekter av hittills vidtagna åtgärder i syfte att stärka den interna kontrollen. Under arbetet har Folkbildningsrådet noterat att flera studieförbund har stärkt sina insatser gentemot cirkelledarna och bland annat reviderat program för cirkelledarutbildning. Vidare har noterats att samtliga studieförbund nu har fastställda riktlinjer för den bi-

dragsberättigade verksamheten. Måldokument och verksamhetsberättelser från studieförbunden har utgjort underlag för rapporten Studieförbunden 2002. Rapporten har behandlats av styrelsen under 2003.

Samtliga förbundskanslier besöktes under mars månad. En lokal enhet per studieförbund, totalt tio, besöktes hösten 2003. Vid årets besök stod målgruppsverksamheten i fokus. Vidare diskuterades bland annat styrelsens roll, uppföljnings-, utvärderings- och gränsdragningsfrågor.

I syfte att diskutera gemensamma aktuella frågor för studieförbunden arrangerade Folkbildningsrådet en studieförbundskonferens för förbundsordföranden och förbundsrektorerna i maj 2003. Konferenserna behandlade bland annat gränsdragningsfrågor för statsbidragsberättigad verksamhet.

Rådets kansli har medverkat vid konferenser kring gränsdragningsfrågor i länsbildningsförbunden i Södermanland/Östergötland och Västmanland samt vid konferens kring statsbidragsfrågor med studieförbunden och kommunpolitiker/tjänstemän i Skövde kommun. Vidare har rådets kansli medverkat vid konferens kring statsbidragssystemet för 15 kommuner i Västerbotten med Kommunförbundet i Västerbotten som arrangör.

Representanter för Folkbildningsrådet har medverkat vid årsstämmor i Bilda, Sensus, SISU Idrottsutbildarna, Studieförbundet Vuxenskolan samt vid ett antal konferenser inom studieförbunden.

Särskilda insatser inom folkhögskoleområdet

En rapport angående de studeranderättsliga frågorna inom folkhögskolan har publicerats.

Kartläggningen av de rörelseägda folkhögskolornas associationsformer har fullföljts och en slutrapport sammanställts.

En uppföljningsstudie har genomförts av folkhögskolornas policydokument rörande insatserna för deltagare med funktionshinder samt för invandrare med brister i svenska språket. Studien har inneburit granskning av ett urval av dessa dokument samt en fördjupning i form av intervjuer med ett antal folkhögskoleföreträdare.

Två kursdagar anordnades för folkhögskolornas personal i mars 2003. Över tvåhundra deltagare tog del av nyheter och erfarenheter av verksamhetsrapportering, studiestöd och förstärkningsbidrag genom bland annat expertmedverkan från SCB, CSN och Sibus.

Särskilda insatser inom studieförbundsområdet

En översyn av gällande statsbidragskriterier inom studieförbundsområdet har genomförts. Resultatet har föranlett Folkbildningsrådets styrelse att göra vissa förtydliganden av statsbidragskriterierna vad gäller anordnarskapet och uppdragsverksamhet. Styrelsen har även kompletterat statsbidragsvillkoren till studieförbunden. Från och med verksamhetsåret 2004 ska studieförbunden granska minst 5 procent av verksamheten i studietimmar räknat. Vidare ska studieförbunden ha fastställt dokument kring folkbildningsverksamhet samt genomfört utbildning för anställda och förtroendevalda.

I september genomfördes ett möte kring uppdragsverksamhet för studieförbundens rektorer och handläggare. Bland annat diskuterades studieförbundens roll vad gäller verksamhet för asylsökanden och boende på institution.

Folkbildningsrådet gör årliga rimlighetskontroller av studieförbundens verksamhetsrapportering för att undanröja eventuella misstag i rapporteringen och för att ge förbunden uppslag på uppgifter värda att granska i den interna kontrollen. Vid årets kontroll valde rådet att se närmare på 122 studiecirklar som pågått mer än 500 studietimmar.

Övriga gemensamma insatser

Folkbildningsrådet har varit medarrangör vid konferensen *Vuxenutbildning* i Linköping. Vidare har rådet samverkat med Skolverket angående kommunala konferenser kring *Infrastruktur för livslångt lärande*.

En kartläggning har genomförts av folkbildningens insatser dels för långtidssjukskrivna, dels för unga arbetslösa.

Utvärdering

Med utgångspunkt i de statliga syftet med statsbidrag till folkbildningen ska folkhögskolornas och studieförbundens verksamhet utvärderas, främst med fokus på verksamhetens karaktär och dess effekter.

Slutförda utvärderingsprojekt under 2003

I rapporten *Nya folkhögskolor – en uppföljningsstudie av de folkhögskolor som blivit självständiga mellan åren 1991 och 2000* beskrivs de nya skolornas uppkomst och utveckling samt deras roll i bland annat lokalsamhället. De nya folkhögskolorna riktar sig ofta till specifika målgrupper. De är i flera fall folkhögskolor utan internat och i rapporten diskuteras och jämförs de likheter och skillnader som finns jämfört med ”gamla folkhögskolor”.

Projektet Folkbildningen och de demokratiska utmaningarna presenterade sina samlade erfarenheter från 3 år av lokal projektverksamhet och forskningsprojekt i ett magasin, *Folkbildning & Demokrati*, samt i en webbpresentation. Slutrapporten har fokuserat på projekteffekter på deltagarnivå och består av intervjuer med deltagare och medverkande. Magasinet innehåller också stöd och inspiration för fortsatt demokratiarbete inom folkbildningen bland annat genom beskrivningar av goda exempel.

Utvärderingen av fem år med särskilda medel för försöks- och utvecklingsmedel är avslutad och avrapporteras under 2004.

Projektet Folkbildningens IT-mönster – en kartläggning och analys av nuläge och förutsättningar att använda modern informationsteknik slutrapporterades i december. Rapporten, som utkommer under 2004, kommer att ingå i serien Folkbildningsrådet utvärderar samt i SUFO2:s antologi. Syftet med projektet var att samla kunskap om det flexibla lärande som sker allmänt i folkbildningen utanför projektverksamheten. Vidare var kunskapen fragmentarisk om de faktiska förutsättningarna för folkhögskolor och studieförbund att arbeta med IT-stöd, vilket inte var

tillfredställande ur ett nationellt IT-strategiskt perspektiv. Studien pekar också på hur folkbildarna ser framtiden an i ett IT-perspektiv och vilka hinder och möjligheter de upplever.

Pågående utvärderingsprojekt med start före 2003

Distans, IKT och vardag. Linköpings Universitet och Göteborgs Universitet. Avslutas under 2004 och är ett samverkansprojekt med KK-stiftelsen.

Samtal på distans – en miljö för lärande. Umeå Universitet. Avslutas 2004. Samverkansprojekt med KK-stiftelsen.

Effekter av samhällstödet utveckling och ändrade fördelningsmodeller. Delrapport *Kommunbidrag till studieförbunden*.

Utvärderingsprojekt med start 2003

Anpassningskurser på Folkhögskola och definitioner och begrepp inom hälsa/ohälsoområdet. Linköpings Universitet. Pågår till och med 2004.

Utvärdering av Folkbildningsnätet, särskild inriktat på användningen av de pedagogiska resurssidorna. Avslutas under 2004.

Utvärdering/uppföljning av Folkbildningens EMU-aktiviteter. Avslutas under 2004.

Utvärdering/uppföljning av folkbildningens arbete med Framsynen. Avslutas under 2004.

Utvecklings- och försöksverksamhet

Under året har de sista projekten som erhållit speciella medel för utvecklings- och försöksverksamhet utvärderats och slutrapporteras. En sammanfattande utvärdering av den totala utvecklings- och försöksverksamheten pågår. Totalt har cirka 120 projekt genomförts på folkhögskolor.

Hållbar utveckling

Folkbildningsrådet har gjort en översikt av hur studieförbund och folkhögskolor har breddat sin verksamhet i riktning mot hållbar utveckling. Översikten svarar till viss del för en uppdatering av uppgifterna i den nationella rapporten om hållbar utveckling inom folkbildningen från 2001. Kartläggningen redovisades till Utbildningsdepartementet den 1 mars 2003.

Folkbildningsrådet har på regeringens uppdrag medverkat i Utbildningsdepartementets arbetsgrupp för

uppföljning och genomförande av Agenda 21-utbildning för hållbar utveckling i Östersjöområdet.

Folkbildningsrådet har deltagit i ett internationellt seminarium om utbildning/folkbildning för hållbar utveckling som hölls i Karlskrona den 12-13 juni. Seminariet arrangerades av Utbildningsdepartementet inom ramen för Sveriges ordförandeskap i Nordiska Ministerrådet. Vid seminariet presenterades en engelsk version av Folkbildningsrådets rapport *Utbildning för hållbar utveckling inom folkbildningen*. Vidare deltog representanter för studieförbund och folkhögskolor i flera av de arbetsseminarier som arrangerades.

Folkbildningspolitiska frågor

Svenskt perspektiv

Folkbildningsrådet ska i samråd med medlemsorganisationerna följa och söka påverka riksdags-, regerings- och myndighetsbesluten inom främst utbildnings- och kulturområdena. I samband med detta ska underlag tas fram som på kort och lång sikt ger stöd för rådets, medlemmarnas, folkhögskolornas och studieförbundens agerande. Dessutom ska kontakter upprätthållas med andra samhällssektorer av betydelse för folkbildningen.

Folkbildningsrådet ska uppmärksamma EU-frågor och beslut som berör studieförbundens och folkhögskolornas möjligheter att bedriva verksamhet.

Genom kontakter med universitet, högskolor, myndigheter och organisationer ska rådet verka för att folkbildningsforskningen får större utrymme och uppmärksamhet.

Genomförda insatser

Folkbildnings-, utbildnings- och kompetensutvecklingsfrågorna har fortsatt att vara i fokus, såväl i Sverige som i EU-sammanhang. Den folkbildningspolitiska bevakningen har därmed inneburit omfattande arbetsinsatser i form av kontakter med riksdag, departement, kommittéer och myndigheter. Vidare har ett antal remisser och särskilda uppdrag, som lämnats till Folkbildningsrådet, besvarats.

Styrelsen och kansliet har i sitt arbete prioriterat de frågor som följer av Folkbildningsrådets uppdrag och som rådet i övrigt bedömt angelägna för att allmänt bevaka och främja folkbildningens verksamheter.

Nära kontakter har upprätthållits med sekretariatet för den statliga utvärderingen SUFO2. Samarbetet med AMS centralt och länsarbetsnämnderna har ut-

vecklats genom de avtal som träffats om de särskilda medlen för utbildningar av personer inom aktivitetsgarantin (SAGA). Vidare har rådet haft nära kontakter med Statskontoret med anledning av deras uppdrag åt SUFO2 att utvärdera Folkbildningsrådets roll och uppgift samt med kansliet för narkotikapolitisk samordning främst avseende bidrag till verksamhet mot narkotika i studieförbund och folkhögskolor.

Folkbildningsrådet har fört samtal med Handikappombudsmannen kring frågor om bemötande och tillgänglighet för personer med funktionshinder i studie-

förbundens och folkhögskolornas verksamhet samt med Migrationsverket angående rekrytering och finansiering av folkbildningsverksamhet på flyktingförläggningar och om asylsökandes möjligheter att delta i allmän folkbildningsverksamhet.

Vidare har Folkbildningsrådet medverkat i förberedelserna och genomförandet av den nationella Kunskapsveckan samt deltagit i en hearing på Utbildningsradion angående den planerade Kunskapskanalen som startade under 2003.

Remissyttranden

Folkbildningsrådet har yttrat sig över följande remisser och skrivelser:

SOU 2002:74	Mervärdesskatt i ett EG-rättsligt perspektiv
SOU 2002:96	Allmänhetens tillgång till EU-relaterad information
SOU 2002:97	Ordning och reda bland offentliga handlingar
SOU 2002:120	Åtta vägar till kunskap - En ny struktur för gymnasieskolan
SOU 2002:121	Skollag för kvalitet och likvärdighet
SOU 2003:15	Läromedel specifikt
SOU 2003:28	Ekonomiskt stöd vid ungdomsstudier
SOU 2003:55	IT-kommissionens slutbetänkande
SOU 2003:75	Etablering i Sverige - möjligheter och ansvar för individ och samhälle
SOU 2003:77	Vidare vägar och vägen vidare - svenska som andraspråk för samhälls- och arbetsliv
DS 2003:23	Validering m m – fortsatt utveckling av vuxnas lärande
DS 2002:26	Stöd till vuxnas lärande
Högskoleverket	PM 2003-02-07 avseende sammanslagning av urvalsgrupper
Riksarkivet	Förslag angående gallringsföreskrifter för handlingar i upphandlingsärenden
Riksantikvarieämbetet	Agenda kulturarvs programförklaring

IT-perspektiv

Folkbildningsrådets IT-strategiska dokument för folkbildningen 2003-2005 har legat till grund för rådets IT-strategiska verksamhet och ställningstaganden.

Genomförda insatser

En kartläggning och analys av IT-användningen i studieförbundsavdelningar och folkhögskolor har genomförts med stöd från Linköpings universitet. Rapporten behandlar nuläge och förutsättningar att använda IT-stöd i inre arbete, utåtriktad kommunikation och studieverksamhet. Folkbildningsrådets IT-strategiska beredningsgrupp har inlett en diskussion om konsekvenser av rapportens resultat.

I Nationellt centrum för flexibelt lärande (CFL) finns folkbildningen representerad i planeringsrådet för folkbildningen samt i myndighetens styrelse. Myndigheten har fördelat 15 mkr för utvecklingsprojekt inom folkbildningen. Samarbetet mellan planeringsrådet

och myndigheten har präglats av samsyn kring prioritering av insatser och former för genomförandet.

Bland de områden som främst prioriterats hör fortbildning, med särskild tonvikt på studieförbunden, lokala projekt för ”nya” studieförbundsavdelningar och folkhögskolor, kunskapsbildning samt utvecklingsstöd för Folkbildningsnätet. Prioriteringarna är av långsiktig karaktär.

På initiativ från rådets IT-strategiska beredningsgrupp stöder CFL som en riktad insats ett projekt kring stärkandet av folkbildningens infrastruktur för flexibelt lärande. Insatsen koordineras av Folkbildningsrådet. Under året har CFL även stött ett projekt kring insamling och publicering av erfarenheter från den statliga ITiS-satsningen (IT i skolan) i folkhögskolan.

Under våren genomfördes 17 regionala seminarier i olika delar av landet kring erfarenheter av IT-användning i folkbildningen. Seminarierna var en uppfölj-

ning av den nationella konferensen *Folkbildning, IT och lärande 2002*. De genomfördes i samverkan med länsbildningsförbund och CFL och med stöd från KK-stiftelsen. Ett reportagemagasin om seminarierna har producerats.

Inom ramen för KK-stiftelsens forskningssatsning LearnIT har två forskningsprojekt kring folkbildning, IT och lärande pågått vid Linköpings respektive Umeå universitet. Folkbildningen finns representerad i forskningsprojektens referensgrupper.

Folkbildningsrådet har koordinerat det tvååriga nätverksprojektet Adult Study Net som genomförts inom EU-programmet Grundtvig 4. Paraplyorganisationer inom folkbildning och vuxenutbildning i åtta länder har deltagit.

Internationellt perspektiv

Folkbildningsrådet ska arbeta i enlighet med policyn för rådets internationella bevakning. Folkbildningsrådet ska inom det internationella området medverka till att öka kunskapen om folkbildning som metod i biståndsarbetet och med studieförbund och folkhögskolor som genomförare av utvecklingsprojekt. Rådet ska också delta i internationella möten och konferenser som behandlar folkbildningsfrågor.

Rådet ska därutöver företräda sina medlemsorganisationer i European Association for Education (EAEA), International Council for Adults Education (ICAE) och Nordiska Folkhögskolerådet (NFR).

Genomförda insatser

Folkbildningsrådets internationella arbete är nära kopplat till frågor som behandlas av Utrikesdepartementet, Nordiska Ministerrådet, Utbildningsdepartementets internationella enhet, Internationella programkontoret, Svenska Institutet, Sida och organisationer som ingått så kallat ramavtal med Sida.

Folkbildningsrådet är också internationellt verksam genom medlemskapen i NFR, Nordens folkliga akademi (NFA), EAEA och ICAE samt genom nätverk för studieförbundens nordiska samnämnder.

Folkbildningsrådet har vid uppvaktning i regeringskansliet och genom deltagande i olika möten redovisat folkbildningens synpunkter på förslag av Nordiska Ministerrådet, vad gäller stödet till nordisk folkbildningssamverkan samt förändringar med anledning av Nordens Folkliga Akademis nedläggning. Folkbildningsrådet har även deltagit i Nordiska Ministerrådets konferens om livslångt lärande i Riga respektive Lillehammer.

I Riga var temat *Learning with a difference*. Företrädare för regeringarna i Norden och Baltikum deltog tillsammans med företrädare för organisationer och institutioner som arbetar med vuxnas lärande. Utredningsarbetet inom Nordiska Ministerrådets enhet för folkbildning och vuxenutbildning (FOVU) angående förändrade stödformer var en central fråga under konferensen, liksom möjligheterna till fortsatt nordiskt projektstöd när de Baltiska staterna blir medlemmar i EU.

Vid konferensen i Lillehammer behandlades OECD:s rapport om läsförmågan hos befolkningen i olika länder och vilken roll vuxenutbildningen spelat för de nordiska ländernas goda resultat i den jämförande studien.

Folkbildningsrådet har under året varit värd för flera studiebesök från Europa, Afrika och Asien. Många besökare har fått stöd via Svenska institutet eller Sida. Allt fler regerings- och myndighetsföreträdare samt universitet vill besöka Folkbildningsrådet för att ta del av erfarenheter kring de svenska särskilda satsningarna på vuxnas kompetensutveckling och den roll rådet har haft i detta arbete.

Nordiskt folkhögskolemöte arrangerades på Nordiska folkhögskolan i Kungälv i augusti. Arrangör var Nordiska folkhögskolerådet i samarbete med Folkbildningsrådet, SFHL, NFA och Nordiska folkhögskolan Sverige.

Information

Folkbildningsrådet ska löpande informera om sin verksamhet och styrelsens beslut samt om de utredningsförslag, politiska beslut och myndighetsbeslut som är av särskild vikt för studieförbunden och folkhögskolorna. Därutöver ska Folkbildningsrådet svara för information om specifika folkhögskole- och studieförbundsfrågor. Vidare ingår att upprätthålla kontinuerliga kontakter med organisationer och myndigheter vars verksamhet berör folkhögskolorna och studieförbunden.

Rådet ska informera om sin FoU-verksamhet och resultat från rådets forskningsprojekt samt sprida erfarenheter mellan folkbildningsorganisationerna om resultaten från utvecklings- och försöksverksamheten med nya verksamhetsformer inom studieförbund och folkhögskolor. Representanter för Folkbildningsrådet ska också medverka vid och genomföra konferenser och utbildningsaktiviteter inom folkhögskole- och studieförbundsområdet.

Information om folkbildningen ska översättas till andra språk samt distribueras via rådets hemsida.

Vidare ska rådet ta emot studiebesök och medverka till att studieförbund och folkhögskolor får kontakter i andra länder.

Slutligen ska Folkbildningsrådet ansvara för Folkbildningsnätets centrala administration och samordning.

Genomförda insatser

Cirka 120 nyhetsmeddelanden under vinjetten Folkbildningsrådet informerar har, via Folkbildningsnätet, gett information om styrelsens beslut samt om innehållet i de politiska beslut, utredningar, myndighetsbeslut etc som haft betydelse för studieförbundens och folkhögskolornas verksamhet.

Vidare har fickfoldern Fakta om folkbildning 2003, med korta fakta och statistiksammanställningar om folkbildningen och en presentation av Folkbildningsrådet, tryckts i 10 000 exemplar och sänts ut till främst studieförbunden och folkhögskolorna. *Facts on Liberal Adult Education* har också tryckts upp i ny version.

www.folkbildning.se

På Folkbildningsrådets webbplats www.folkbildning.se har samtliga handlingar och information av allmänt intresse publicerats eller funnits som faktablad. Löpande uppdateringar av *Folkhögskole-Hjälpredan* och *Studieförbunds-Hjälpredan* har gjorts. Webbplatsen har under 2003 i genomsnitt haft drygt 10 000 besökare per månad.

Representation

Folkbildningsrådet har varit direkt eller indirekt representerat i följande organ:

ABF:s Dyslexiprojekt, Folkbildningsrådet har påregeringens uppdrag ingått referensgruppen, Anna-Carin Bylund

Agenda 21 för utbildning för hållbar utveckling i Östersjöområdet - Baltic 21E, Britten Månsson-Wallin

European Association for the Education of Adults (EAEA), generalförsamlingen, Britten Månsson-Wallin

International Council for Adult Education (ICAE), generalförsamlingen, Britten Månsson-Wallin

Längmanska kulturfonden, Lasse Magnusson (till och med 18 september) och Britten Månsson-Wallin (från 19 september)

Mimerrådet, Nationella rådet för folkbildningsforskning, Anne-Christine Utterström

Nationellt centrum för flexibelt lärande (CFL), planeringsrådet, Björn Garefelt

Nordiska folkhögskolekontorens informationsgrupp, Ingrid Brundin

Nordiska folkhögskolerådet, Signild Håkansson

Nordiska Ministerrådet, folkbildning och vuxenutbildning (FOVU), arbetsgrupp om vuxenutbildning i Norden, Anna-Carin Bylund

Regeringskansliets referensgrupp kring Mobilisering mot Narkotika, Anna-Carin Bylund

Regeringskommittén "Utbildning för hållbar utveckling", Britten Månsson-Wallin

Skolverkets Nationella Referenscentrum för information om yrkesutbildningar, Ingrid Brundin och Agneta Wallin

Statskontorets referensgrupp Infrastruktur för vuxenutbildning, Anna-Carin Bylund

Stiftelsen för Kunskaps- och Kompetensutveckling (KKS) forskningsprogrammet LearnIT, referensgrupper för forskningsprojekt kring IT och lärande vid Umeå och Linköpings Universitet, Anne-Christine Utterström och Björn Garefelt

Stiftelsen för Kunskaps- och Kompetensutveckling (KKS), projektet framtidens lärande (avslutat 2003), Britten Månsson-Wallin och Ingemar Nordieng

Styrelsen för Centrala Studiestödsnämnden (andra halvåret), Signild Håkansson

Styrelsen för Statens institut för särskilt utbildningsstöd (Sisus), Tomas Östlund

Svenska Institutet, Visbyprogrammet, Anna-Carin Bylund

Tolk- och översättarinstitutets (TÖI) styrelse, Paul Norén

Utbildningsdepartementets EU-arbetsgrupp, Britten Månsson-Wallin

Utbildningsdepartementets referensgrupp för Kunskapsveckan, Ingrid Brundin

Utrikesdepartementets folkrörelseråd, Britten Månsson-Wallin

Utbildningsradions, CFL:s och FBR:s styrgrupp för projektet "IT för framtiden", Björn Garefelt

Övervakningskommittén för Mål 3, Signild Håkansson

Folkbildningsnätet

Folkbildningsnätet är ett gemensamt elektroniskt konferenssystem och pedagogiskt verktyg som är öppet för alla folkbildningsorganisationer och för alla verksamma inom folkbildningen. Folkbildningsnätet administreras centralt av Folkbildningsrådet på uppdrag av dess medlemmar. Till stöd för arbetet finns en särskild styrgrupp med företrädare för medlemsorganisationerna.

Syftet med Folkbildningsnätet är att

- ◆ erbjuda en teknisk plattform för öppet och flexibelt lärande,
- ◆ stödja den pedagogiska utvecklingen av det öppna och flexibla lärandet inom folkbildningen,
- ◆ erbjuda pedagogiska resurser på Internet,
- ◆ erbjuda en gemensam mötesplats för alla folkbildare,
- ◆ erbjuda enskilda användare inom folkbildningen en möjlighet att via Folkbildningsnätet lära sig hantera de möjligheter som modern datakommunikation ger samt
- ◆ erbjuda folkhögskolor, studieförbund och andra organisationer inom folkbildningen möjlighet att skapa interna konferensmiljöer.

Genomförda insatser

Användningen av Folkbildningsnätet har fortsatt att öka. Dels genom att de aktiva användarna blir fler, dels genom att de mer vana användarna utnyttjar nätet mer mångsidigt. Antalet aktiva användare vid årets slut var knappt 24 000. I oktober 2003 förkortades inaktivitetsgränsen från ett år till sex månader. Det innebär att inaktiva användare raderas automatiskt efter sex månader. Den inaktiva gruppen består främst av före detta elever vid olika folkhögskolor.

Under 2003 genomfördes tolv grundkurser för sammanlagt 57 blivande lokala administratörer av Folkbildningsnätet.

Folkhögskolornas informationstjänst (FIN)

FIN ska i samråd med medlemsorganisationerna:

- ◆ öka kunskapen i samhället om folkhögskolan som studieform genom att svara för olika produktions-, marknadsförings- och annonseringsinsatser.
- ◆ nå presumtiva kursdeltagare samt studie- och yrkesvägledare, vidareinformatörer med flera med en översiktlig och objektivt utformad information om folkhögskolorna och deras kursutbud.
- ◆ genom studievägledningsinsatser informera om tillämpliga behörighets- och studiestödsregler.

Till stöd för arbetet finns en särskild styrgrupp med företrädare för medlemsorganisationerna Landstingsförbundet och Rorelsfolkhögskolornas intresseorganisation (RIO).

Genomförda insatser

FIN har under året utarbetat en ny grafisk profil och kampanjlogotype för FIN:s kataloger, webbplats, annonser och övrigt marknadsföringsmaterial som ska introduceras under 2004. FIN:s webbplats har vidareutvecklats ytterligare under året. Bland annat har sökfunktionen utvecklats och möjlighet har skapats för skolorna att ge en mer detaljerad kurspresentation. ”Min mapp” är en ny funktion som gör det möjligt för webbplatsens besökare att samla sina kursfavoriter i en egen mapp.

FIN har fortsatt samarbetet med Skolverket som fått uppdraget att skapa en ny nationell utbildningsportal www.utbildningsinfo.se. Ett utvecklingsarbete har påbörjats för anpassning av FIN:s databas till systemet.

En ökad satsning har genomförts för att marknadsföra FIN:s webbadress www.folkhogskola.nu till olika målgrupper. Webbplatsen har under 2003 i genomsnitt haft cirka 40 000 besökare per månad, vilket är en ökning jämfört med förra året.

En särskild målgruppssatsning på ungdomar (18-24 år) har genomförts som ett komplement till FIN:s övriga annonsering i ett trettiotal tidningar, såväl dags- som fackpress. Ett nytt gratisvykort har bland annat exponerats i vykortsställ på drygt 450 caféer, restauranger, butiker och andra samlingsställen över hela Sverige samt på ett antal vintersportorter.

FIN:s årliga informationskonferens hölls på Södra Teatern på Mosebacke i Stockholm den 16 oktober. Konferensen samlade drygt 100 deltagare och hade

fokus på hur vi kan skapa nätverk och metoder för en effektivare kommunikation. FIN har också medverkat vid en konferens i november för folkhögskolornas syoansvariga.

FIN har medverkat i Utbildningsdepartementets referensgrupp som samordnat planeringen av den nationella vuxenutbildningskampanjen Kunskapsveckan, vilken genomfördes under våren.

FIN har deltagit i SACO:s Utbildningsmessa i november i Stockholm där FIN även anordnade en tipstävling samt höll två seminarier om folkhögskolan. FIN har också marknadsfört folkhögskolan vid Hultsfredsfestivalen i juni i samarbete med Vimmerby folkhögskola. Dessutom har FIN deltagit vid mässor/konferenser där landets studie- och yrkesvägledare samlats.

Produktion

Under verksamhetsåret har FIN producerat följande basinformation:

Trycksaksproduktion:

Folkhögskolekatalogen i 90 000 exemplar (finns också inläst på kassett för synskadade), Sommarkurskatalogen i 26 000 exemplar, vykort i 90 000 ex, samt en folder om studieekonomi.

Elektronisk produktion:

Webbplats, (www.folkhogskola.nu) som bland annat innehåller; information om folkhögskolornas långa kurser, distanskurser, korta kurser och sommarkurser. Basinformation i lättläst form samt på engelska, Frågor&Svar-sida, Nyhetssida. Information om lediga platser inför kursstarter med mera.

Konferenser och seminarier

Datum	Konferens/seminarium	Deltagare/målgrupp	Antal	Plats
27 o 28 mars	Administrativa kursdagar	Administrativ personal fnsk	200	Münchenbryggeriet, Sthlm
14 maj	Forskningskonferens	Forskare och folkbildare	30	Salénhuset, Sthlm
20 maj	Studieförbunds-konferens	Ordföranden och rektorer	30	Balingsholm, Huddinge
25 sep	Studieförbunds-konferens	Rektorer och handläggare	20	Folkbildningshuset, Sthlm
16 okt	FIN:s Informationskonferens	Folkhögskole-informatörer	100	Södra Teatern, Sthlm
23 okt	Forskningskonferens	Forskare och folkbildare	65	Sigtunastiftelsen

Producerade trycksaker

Verksamhetsplan 2003	De studerandes rättsliga ställning på folkhögskola (rapport)
Årsredovisning 2002	Folkhögskolornas juridiska form (rapport)
Budgetunderlag 2004-2006	Folkhögskolornas särskilda utbildningsinsatser för arbetslösa 2002 (rapport)
Viljan finns. Vad svensk folkbildning gör nu – och vill göra i framtiden (skrift)	Nya folkhögskolor – en uppföljningsstudie av de folkhögskolor som blivit självständiga mellan åren 1991 och 2000 (Rolf Berndtsson, Linköpings Universitet)
Folkbildning i fickformat 2003	Folkbildningsrådet utvärderar nr 1, 2003
Facts on Liberal Adult Education in Sweden	Folkbildning & Demokrati (magasin)
Folkbildningens insatser för hållbar utveckling (rapport)	IT, folkbildning & lärande (magasin)
Folkbildningens insatser för folkhälsa och långtidssjukskrivna (rapport)	IT-handbok för folkbildning
Folkbildningens insatser för unga arbetslösa (rapport)	
Folkhögskolornas policydokument (rapport)	

Kansli

Kansliets arbete bedrivs utifrån de uppdrag som Folkbildningsrådet tilldelats av rådets medlemmar och av staten.

Genomförda insatser

Kansliets arbete har i första hand varit inriktat på insatser med koppling till statsbidragsfördelning, uppföljning, resultatredovisning och utvärdering av studieförbundens och folkhögskolornas verksamhet. Därutöver har Folkbildningsrådet bistått regeringskansliet och olika utredningar med material och uppgifter om folkbildningen.

Under 2003 har Folkbildningsrådet fortsatt fått samhällsuppdraget att fördela statsbidrag till utbildningsinsatser för personer inom aktivitetsgarantin. Vidare har uppdraget om Folkbildningens Framsyn utgjort ett stort inslag i kansliets ordinarie verksamhet. Dessa nya liksom de reguljära uppgifterna har lösts med befintlig kanslipersonal och externa tjänster.

Det har funnits två kansli grupper på rådet med speciella uppdrag, en grupp för jämställdhetsarbetet och en grupp för kompetensutveckling. Jämställdhetsgruppen har följt arbetet med rekrytering av nya medarbetare och utvecklingen av lönesättning och anställningsvillkor. Kompetensgruppen har lämnat förslag till gemensam kompetensutveckling på kansliet. Under 2003 har personalen haft två gemensamma områden för kompetensutveckling: mångkultur och integration samt hälsofrågor. Både områdena har behandlats i föreläsningsform och genom studiebesök och andra aktiviteter. Folkbildningsrådet har som ett resultat av hälsoarbetet fått kansliet hälsodiplomerat under 2003. Vidare har kansliets personal genomgått en halvdagsutbildning i hjärtlung-räddning.

Personal

Folkbildningsrådets kansli har haft elva anställda medarbetare varav två tjänster, som också ger service till Folkbildningsförbundet och Rörelsefolkhighögskolornas intresseorganisation (RIO).

Folkhighögskolornas informationstjänst (FIN) har haft fyra anställda. FIN:s verksamhet är finansierad via folkhighögskolornas statsbidrag.

Folkbildningsnätet har haft en anställd.

Under året har Lasse Magnusson, folkbildningssekreterare på Folkbildningsrådet hastigt avlidit. Lasse har varit anställd och engagerad i Folkbildningsrådet sedan dess start 1991.

Genomsnittsåldern bland de anställda är 46,5 år för kvinnorna och 51,8 år för männen. Personalomsättningen är 6,25 procent.

Kanslipersonalens sjukfrånvaro under 2003 i relation till totalt antal arbetade timmar var 2,9 procent. I noterna till resultat- och balansräkning har sjukfrånvaron särredovisas i enlighet med Beslut om tilläggsupplysningar om sjukfrånvaro omfattande privata arbetsgivare, kommuner och landsting.

Folkbildningsrådets kansli:

Britten Månsson-Wallin, kanslichef

Annika Blom, sekreterare/receptionist

Anna-Carin Bylund, studieförbundssekreterare

Karin Friborg, vaktmästare/kontorist

Björn Garefelt, handläggare av IT-strategiska frågor

Signild Håkansson, folkhighögskolesekreterare

Lasse Magnusson, folkbildningssekreterare (till och med den 18 september 2003)

Vakans, folkbildningssekreterare (19 september till och med 31 december 2003)

Paul Norén, ekonom

Lotta Ragelius, personal- och ekonomiadministratör

Anne-Christine Utterström, FoU-sekreterare

Tomas Östlund, administrativ sekreterare

Folkhighögskolornas informationstjänst:

Ingrid Brundin, informationssekreterare

Carina Lindblad, informationsassistent

Agneta Wallin, informatör/studievägledare

Per Åman, kontorist

Folkbildningsnätet:

Tore Persson, nätadministratör/informatör

Köpta tjänster

Kansliet har under året köpt tjänster för bland annat framsynsarbetet, FoU, den förstärkta uppföljningen, Folkbildningsnätet samt tekniskt stöd till kansliets datanätverk och till Folkbildningsnätet. Tjänsterna har finansierats inom budgetramen, med projektmedel och genom särskilt avsatta medel för administration.

FOLKBILDNINGSRÅDETS ÅRSREDOVISNING FÖR ÅR 2003

Organisationsnummer 802015-8690

Förvaltningsberättelse

Information om verksamheten

Folkbildningsrådets syfte och ändamål

Folkbildningsrådet är en ideell förening bildad 1991 av Folkbildningsförbundet, Landstingsförbundet och Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation.

Folkbildningsrådet har enligt stadgarna till uppgift att för medlemmarnas räkning fullgöra det som regering och riksdag kräver för att statsbidrag ska utgå till den verksamhet som bedrivs av studieförbund och folkhögskolor. Folkbildningsrådet svarar vidare för de uppgifter som medlemmarna uppdragit åt rådet att handlägga.

Folkbildningsrådets verksamhet

Folkbildningsrådet har av sina medlemmar – Folkbildningsförbundet, Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation och Landstingsförbundet – anförtrots uppgifterna att:

- ◆ svara för folkbildningspolitisk bevakning och informationsverksamhet,
- ◆ samordna folkbildningens internationella kontakter,
- ◆ svara för driften av Folkbildningsnätet, som är ett elektroniskt konferenssystem och pedagogiskt verktyg samt
- ◆ svara för centrala informationsinsatser om folkhögskolornas kursutbud via Folkhögskolornas informationstjänst (FIN).

Av staten har Folkbildningsrådet anförtrots följande myndighetsuppgifter beträffande studieförbunden och folkhögskolorna att:

- ◆ lämna budgetunderlag och årsredovisningar,
- ◆ fördela statsbidrag till studieförbund och folkhögskolor,
- ◆ fördela särskilda medel till utvecklings- och försöksverksamhet samt att stimulera studerandeflytandet och det demokratiska arbetet i folkhögskolorna,
- ◆ följa upp och utvärdera studieförbundens och folkhögskolornas verksamhet,
- ◆ i samverkan med Centrum för flexibelt lärande (CFL) utveckla Folkbildningsnätet samt medverka till andra utvecklingsinsatser inom IT-området.

Resultat och ställning

Kommentarer till resultatutvecklingen

Folkbildningsrådets verksamhet är till största delen finansierad genom medel ur det allmänna anslaget till folkbildningen (anslagsposten 1). Folkbildningsrådets medlemmar fastställer årligen uttagets storlek vid representantskapets höstmöte.

Den projektverksamhet som Folkbildningsrådet genomför finansieras i huvudsak med bidrag från Centrum för flexibelt lärande (CFL), Stiftelsen för Kunskaps- och Kompetensutveckling, Utbildningsdepartementet samt EU (Sokratesprogrammet). Därutöver sker en mindre finansiering via försäljning av tjänster och rapporter samt uthyrning av lokaler.

Anslagsuttaget jämte övriga intäkter ska finansiera den budgetram som också fastställs vid höstmötet. Inom budgetramen finns 400 tkr i reservutrymme till styrelsens förfogande. Folkbildningsrådet ska inom budgetramen och på ett kostnadseffektivt sätt genomföra verksamhet enligt fastställd plan.

I år är överskottet före ränteintäkter 1,4 mkr. Det beror på ej nyttjade styrelsemedel (0,65 mkr), lägre kostnader för uppföljning (0,25 mkr) och för det folkbildningspolitiska arbetet (0,35 mkr).

Kanslikostnaderna är vidare cirka 0,55 mkr lägre än budgeterade 9,1 mkr, vilket har sin orsak i personalvakans och färre investeringar än planerat. Personalens kostnadsmedvetenhet har även bidragit till ett positivt ekonomiskt resultat.

Utvärderingsverksamheten avviker ej från budgeten. Dock finns med anledning av att utvärderingsinsatserna ej är i fas med de ekonomiska transaktionerna anledning att både upplösa och avsätta ändamålsbestämda medel för avslutad och pågående verksamhet.

Folkhögskolornas informationstjänst har överskridit sin budgetram med 0,1 mkr på grund av investeringar i en ny grafisk profil. För detta ändamål finns avsatta medel som styrelsen förslår används för att balansera underskottet.

För driften av Folkbildningsnätet, det elektroniska konferenssystemet och pedagogiska verktyget för folkhögskolor och studieförbund, var budgetramen 2,25 mkr (utfall 2,28 mkr). Utvecklingskostnader på 1,8 mkr har därutöver finansierats med stöd av projektmedel från CFL.

Flerårsöversikt

Folkbildningsrådets och Folkhögskolornas informationstjänsts nettokostnader för de fem senaste åren samt driftkostnaderna för Folkbildningsnätet de två senaste åren redovisas. Vidare redovisas resultatet (överskott) av verksamheten före och efter ränteintäkter.

Belopp i mkr	2003	2002	2001	2000	1999
Folkbildningsrådet	12,8	12,4	13,8	12,9	12,6
Folkbildningsnätet	2,3	2,3			
Folkhögskolornas informationstjänst	5,8	5,5	5,6	5,0	4,5
Resultat verksamhet	1,4	2,1	1,6	2,5	1,7
Resultat ränteintäkter	0,3	0,4	0,1	0,1	0,1

Eget kapital

Det egna kapitalet är indelat i balanserat kapital, ändamålsbestämda medel och årets resultat.

Till det balanserade kapitalet, som hade ett ingående värde vid årets början på 3,0 mkr, har efter beslut av representantskapet tillförts 0,2 mkr från överskottet år 2002.

För att säkerställa att tidigare fastställd verksamhet, i huvudsak inom utvärderingsområdet ska kunna slutföras, beslöt representantskapet att till dessa ändamål avsätta 0,1 mkr netto. Totalt är 2,3 mkr avsatta för särskilda ändamål.

Till studieförbunden och folkhögskolorna återfördes totalt 2,2 mkr som ett resultat av 2002 års överskott och upplösta medel.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Verksamheten har som huvuduppgift att fördela de statliga bidragen till studieförbund och folkhögskolor. Folkbildningsrådet rekviderar kvartalsvis statsanslaget via Kammarkollegiet. Bidragsutbetalningen sker kvartalsvis och samma dag som rådet erhållit medlen har de överförts till studieförbunden och bidragen en dag senare till folkhögskolorna. Varje utbetalningstillfälle har omfattat drygt 624 mkr (625 mkr år 2002).

Det allmänna folkbildningsanslaget har prisomräknats med 2,8 procent från 2 173 mkr till 2 234 mkr.

Bidraget för den särskilda utbildningsinsatsen inom folkhögskolan har efter riksdagens beslut minskat med 30 procent under treårsperioden 2001 – 2003. Det vill säga från 10 000 till 7 000 årsplatser (från 387 mkr till 285 mkr).

Folkbildningsrådet har även under 2003 fått i uppdrag av Arbetsmarknadsstyrelsen att med ett särskilt statsanslag fördela bidrag till folkhögskolor för utbild-

ningar inom den så kallade aktivitetsgarantin. Totalt har cirka 96 mkr fördelats till folkhögskolorna att jämföra med 44 mkr startåret 2002. Folkbildningsrådets administrativa merkostnader finansierades inom ramen för anslaget. Verksamheten kommer att fortsätta under 2004 och Folkbildningsrådet disponerar motsvarande anslag som tidigare år, totalt 120 mkr.

Under slutet av år 2002 fick Folkbildningsrådet i uppdrag att vidta förberedanden åtgärder för fördelning av bidrag till studieförbunden och folkhögskolornas folkbildningsinsatser inför EMU-omröstningen. För detta ändamål avsatte regeringen 15 mkr av vilka huvuddelen under året fördelats till studieförbunden och folkhögskolorna. Cirka 0,3 mkr har används för centrala informationsinsatser och uppföljningsverksamhet.

De 2,5 mkr som regeringen ställde till Folkbildningsrådets disposition under 2002 för att utarbeta ett samlat dokument kring folkbildningens framtida roll och uppgifter har under året nyttjats.

Den treåriga satsningen på förstärkt uppföljning av studieförbundens och folkhögskolornas verksamhet har genomfört sitt tredje och avslutande år. Under 2004 kommer en slutrapport att presenteras.

Förvaltning och organisation

Folkbildningsrådets beslutande organ utgörs av representantskapet och styrelsen.

Representantskapet, som är Folkbildningsrådets högsta beslutande organ, består efter revidering av stadgar av tio ombud för Folkbildningsförbundet, fem ombud för Landstingsförbundet och fem ombud för Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation. Representantskapet behandlar styrelsens och revisorernas berättelser och beslutar om ansvarsfrihet samt fastställer Folkbildningsrådets ekonomiska ramar och budget. Vidare väljer representantskapet vartannat år ordförande samt utser styrelse och revisorer.

Styrelsen består av ordförande jämte åtta ordinarie ledamöter. Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation, Folkbildningsförbundet samt Landstingsförbundet utser därutöver en adjungerade ledamot vardera. Åtta styrelsesammanträden har hållits under året. Styrelsen har under året även haft två berednings- och två styrgrupper, en för Folkbildningsnätet och en för Folkhögskolornas informationstjänst samt en planeringsgrupp för framsynsarbetet.

Samspelet med rådets medlemmar sker i form av adjungering av ledamöter till styrelsen samt representation i berednings- och referensgrupper. Enligt

stadgarna ska särskilda samråd genomföras kring frågor som är av mer övergripande och principiell karaktär. Hit hör frågor om verksamhetsplan och budgetram för Folkbildningsrådet samt förslag på budgetunderlag till regeringen. Under året har tre samråd hållits.

Medlemmarna nominerar vardera en revisor (förtroendevald). En av dessa ska vara auktoriserad revisor.

Därutöver utser Riksrevisionen en auktoriserad revisor.

För genomförande av verksamheten är ett kansli inrättat. Antalet anställda uppgår till 16 personer varav fyra arbetar med Folkhögskolornas informationstjänst och en med Folkbildningsnätet, vilka utgör separata resultatenheter. En kanslichef leder arbetet på kansliet och ansvarar för att styrelsens beslut verkställs.

Förslag till disposition av överskott och ändamålsbestämda medel

Till representantskapets förfogande står följande medel:

Ändamålsbestämda medel under eget kapital	2 335 tkr	
Årets resultat	<u>1 715 tkr</u>	4 050 tkr

Styrelsen föreslår att medlen till förfogande disponeras enligt följande:

Utvärderingsplan, ingående balans för ändamålet avsatta medel	1 775 tkr	
Kostnader under 2003 inom ramen för ändamålsavsatta medel	- 300 tkr	
Under 2003 budgeterad och påbörjad utvärderingsverksamhet	<u>440 tkr</u>	1 915 tkr
Statistikdatabas, ingående balans för ändamålet avsatta medel	350 tkr	
Kostnader under 2003 inom ramen för ändamålsavsatta medel	<u>- 265 tkr</u>	85 tkr
Folkhögskolornas informationstjänst, ingående balans för ändamålet avsatta medel	210 tkr	
Kostnader under 2003 inom ramen för ändamålsavsatta medel	<u>- 95 tkr</u>	115 tkr
Folkbildningsrådet, till eget kapital avsätts		0 tkr
Resterande medel återföres till		
Studieförbunden	990 tkr	
Folkhögskolorna	<u>945 tkr</u>	1 935 tkr
		4 050 tkr

Resultaträkning (tkr)

	Not	2003	2002
Transfereringar			
Statens anslag 25.1 Bidrag till folkbildningen	1	2.519.288	2.522.222
Statsbidrag via AMS	2	96.477	44.300
Statens anslag 25.4 Bidrag till folkbildningen	3	15.000	
Summa anslag		2.630.765	2.566.522
Bidrag till studieförbund och folkhögskolor	4	-2.496.993	-2.499.972
Folkhögskoleutbildningar inom aktivitetsgarantin	2	-96.477	-44.300
Folkbildning inför folkomröstning om euron	3	-15.000	
Summa bidrag		-2.608.470	-2.544.272
Saldo före egen verksamhet		22.295	22.250
Kostnader för egen verksamhet			
Folkbildningsrådet	5	-12.801	-12.427
Folkbildningsnätet	6	-2.280	-2.250
Folkhögskolornas informationstjänst	7	-5.838	-5.490
Saldo före externfinansierad verksamhet		1.376	2.083
Externfinansierad verksamhet			
Intäkter	8	3.153	4.917
Kostnader		-3.153	-4.917
Saldo före ränteintäkter		1.376	2.083
Ränteintäkter		2.042	1.696
Fördelade räntemedel	9	-1.703	-1.256
Årets överskott		1.715	2.523

Balansräkning (tkr)

	Not	2003-12-31	2002-12-31
Tillgångar			
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR			
Maskiner och inventarier	10	250	445
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR			
Kortfristiga fordringar	11	1.038	5.840
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	12	2.302	1.297
Kassa och bank		<u>47.461</u>	<u>41.576</u>
Summa tillgångar		51.051	49.158
Eget kapital och skulder			
EGET KAPITAL			
Balanserat kapital	13	3.232	3.019
Ändamålsbestämda medel		2.335	2.225
Årets resultat		<u>1.715</u>	<u>2.523</u>
		7.282	7.767
AVSÄTTNINGAR	14	626	626
KORTFRISTIGA SKULDER			
Skulder avseende statsanslag	15	30.188	26.345
Skulder avseende IT-anslag	16	8.196	8.878
Räntemedel	17	1.703	2.368
Leverantörsskulder		957	1.313
Övriga kortfristiga skulder		201	195
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	18	<u>1.898</u>	<u>1.666</u>
		43.143	40.756
Summa eget kapital och skulder		51.051	49.158
Ställda panter		Inga	Inga
Ansvarsförbindelser		Inga	Inga

Kassaflödesanalys (tkr)

	2003-12-31		2002-12-31	
TRANSFERERINGAR				
FINANSIERING AV BIDRAG				
Statsanslag	2.630.765		2.566.522	
Ränteintäkter	<u>1.703</u>	2.632.468	<u>1.256</u>	2.567.778
BIDRAG				
Utbetalda bidrag	- 2.608.470		- 2.544.272	
Fördelade räntemedel	<u>- 1.703</u>	-2.610.173	<u>- 1.256</u>	-2.545.528
Kassaflöde av transfereringar		22.295		22.250
DRIFT				
DRIFTSKOSTNADER (exkl. avskrivningar)		-29.446		-25.956
FINANSIERING AV DRIFT				
Intäkter av drift	5.724		1.158	
Intäkter av externfinansierad verksamhet	3.152		4.916	
Övriga intäkter (räntor)	<u>339</u>	9.215	<u>440</u>	6.514
Ökning(-)/minskning av kortfristiga fordringar	3.797		-5.563	
Ökning/minskning(-) av kortfristiga skulder	<u>1.894</u>	5.691	<u>27.662</u>	22.099
Överskott av medel från driften (-)		-2.064		-2.807
Kassaflöde av drift		-16.604		-150
INVESTERINGAR				
Investeringar i materiella tillgångar		-156		-481
Finansiering genom driftmedel		350		285
Kassaflöde av investeringar		194		-196
Kassaflöde totalt		5.885		21.904
FÖRÄNDRING AV KASSA OCH BANK				
Kassa och bank vid årets början		41.576		19.672
Kassa och bank vid årets slut		47.461		41.576
Förändring under året		5.885		21.904

Noter (belopp i tkr)

Redovisnings- och värderingsprinciper

Årsredovisningen har upprättats enligt årsredovisningslagen. Det innebär bland annat att reserveringar och avsättningar för verksamhet som är budgeterad men ej slutförd sker i samband med disposition av överskottsmedel. Sådan avsättning sker till ändamålsbestämda medel under det egna kapitalet genom beslut av representantskapet.

Not 1 - Anslag 25:1 Bidrag till folkbildningen	2003	2002
Post 1: Folkbildningsbidraget	2.234.145	2.173.462
Post 2: Särskild utbildningsinsats, fnsk	285.143	348.760
	2.519.288	2.522.222

Not 2 - Statsbidrag via AMS Bidrag till folkhögskoleutbildningar inom aktivitetsgarantin	2003	2002
Intäkter, statsanslag	96.477	44.300

Kostnader

Bidrag för 58.127,6 dv (27.482,8 dv) å 1580 kr (1550 kr)	91.841	42.598
Förstärkningsbidrag, funktionshindrade och invandrare	3.807	1.369
Folkbildningsrådets kostnader	829	333
	96.477	44.300

Not 3 - Anslag 25:4 Folkbildningsinsatser för folkomröstning införande av euron	2003	
--	-------------	--

Intäkter, statsanslag	15.000	
------------------------------	---------------	--

Kostnader

Bidrag till studieförbund och folkhögskolor	14.650	
Central information (158 tkr reserverade)	350	
	15.000	

Not 4 - Statsbidrag	2003	2002
----------------------------	-------------	-------------

Allmänt bidrag, studieförbund ¹	1.280.633	1.245.859
--	-----------	-----------

Allmänt bidrag, folkhögskolor ²	837.124	813.923
--	---------	---------

Bidrag utvecklings- och försöksverksamhet, folkhögskolor		4.230
--	--	-------

Bidrag särskild utbildningsinsats inom folkhögskolan	256.143	312.760
--	---------	---------

Förstärkningsbidrag för funktionshindrade och invandrare, folkhögskolan	123.093	123.000
---	---------	---------

Bidrag för studerandeflytande och demokratiarbete, folkhögskolor		200
--	--	-----

2.496.993 2.499.972

¹ På uppdrag av studieförbunden har 5 200 tkr respektive 3 338 tkr överförts till Folkbildningsförbundet.

² Ingår 840 tkr respektive 820 tkr för personalfortbildning.

Not 5 - Folkbildningsrådet	2003	2002
-----------------------------------	-------------	-------------

Intäkter

Sålda tjänster	1.321	1.158
----------------	-------	-------

Anslag för Folkbildningens Framsyn	2.515	
------------------------------------	-------	--

Upplösning reserverade räntemedel	60	
-----------------------------------	----	--

3.896 1.158

Kostnader (forts not 5)	2003	2002
--------------------------------	-------------	-------------

Beslutande och beredande organ	639	792
--------------------------------	-----	-----

Statsbidrag och resultatredovisning	1.509	833
-------------------------------------	-------	-----

Forskning och Utvärdering/Utveckling	937	994
--------------------------------------	-----	-----

Uppföljning och utvärdering	708	753
-----------------------------	-----	-----

Folkbildningspolitisk bevakning/information	509	785
---	-----	-----

Internationella frågor (Int konf 2002)	91	360
--	----	-----

Folkbildningens Framsyn	2.478	
-------------------------	-------	--

Kansli, kontor och personal	9.826	9.068
-----------------------------	-------	-------

	16.697	13.585
--	--------	--------

Summa kostnad	12.801	12.427
----------------------	---------------	---------------

<i>Budget</i>	13.200	13.250
---------------	--------	--------

För konferenser vidarefakturerade kostnader	108	800
---	-----	-----

Not 6 - Folkbildningsnätet	2003	2002
-----------------------------------	-------------	-------------

Intäkter, utvecklingsbidrag från CFL	1.828	
--------------------------------------	-------	--

Kostnader

Drift konferenssystem och resurssidor	1.807	1.513
---------------------------------------	-------	-------

Utvecklingskostnader	1.100	
----------------------	-------	--

Kansli (728 tkr avser utveckling)	1.201	737
-----------------------------------	-------	-----

	4.108	2.250
--	-------	-------

Summa kostnad	2.280	2.250
----------------------	--------------	--------------

<i>Budget</i>	2.250	2.200
---------------	-------	-------

Not 7 - Folkhögskolomas informationstjänst	2003	2002
---	-------------	-------------

Kostnader		
------------------	--	--

Information	3.035	2.801
-------------	-------	-------

Kansli, kontor och personal	2.803	2.689
-----------------------------	-------	-------

Summa	5.838	5.490
--------------	--------------	--------------

<i>Budget</i>	5.745	5.700
---------------	-------	-------

För konferenser vidarefakturerade kostnader	37	46
---	----	----

Not 8 - Externfinansierad verksamhet	2003	2002
---	-------------	-------------

Intäkter (upplösning reserverade anslag)		
---	--	--

CFL och KKS för IT-verksamheten	2.201	3.854
---------------------------------	-------	-------

AdultStudyNet (EU)	735	945
--------------------	-----	-----

Utbildningsdepartementet för Baltic 21	217	118
--	-----	-----

	3.153	4.917
--	--------------	--------------

Kostnader

IT-verksamheten	2.201	3.854
-----------------	-------	-------

AdultStudyNet (EU)	735	945
--------------------	-----	-----

Utbildning för hållbar utveckling (Baltic 21)	217	118
---	-----	-----

	3.153	4.917
--	--------------	--------------

Not 9 - Fördelade räntemedel	2003	2002
-------------------------------------	-------------	-------------

Folkhögskolans verksamhet	169	271
---------------------------	-----	-----

IT-verksamhet	258	228
---------------	-----	-----

SAGA-verksamhet	1.276	757
-----------------	-------	-----

	1.703	1.256
--	--------------	--------------

Räntemedlen har beräknats utifrån respektive verksamhets genomsnittliga inestående anslag varje månad.

Folkbildningsrådets årsredovisning med verksamhetsberättelse 2003

Not 10 - Maskiner och inventarier	2003	2002
Ing anskaffningsvärde	1.721	1.240
Utrangerat under året	- 94	
Inköp under året	156	481
Utg ackumulerat anskaffningsvärde	1.783	1.721
Ing avskrivningar	- 1.276	- 991
Utrangerat under året	94	
Årets avskrivningar	- 350	- 285
Utg ackumulerat avskrivningsvärde	-1.532	-1.276
Utgående värde	251	445

Maskiner och inventarier avskrivs på tre år. Datorer som används som utvecklingsverktyg avskrivs vid inköp. Dessa avskrivningsprinciper har beaktats från år 2001.

Not 11 - Kortfristiga fordringar	2003	2002
Fordringar är upptagna till det belopp som efter individuell prövning förväntas bli betalt.	2003	2002
Fordringar anslag	783	5.752
Kund- och övriga mindre fordringar	256	87
	1.039	5.839

Not 12 - Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	2003	2002
Upplupna inkomsträntor	1.323	
Hyror lokaler	394	390
Telefonabonnemang, licenser och serverutrymme	468	470
Övriga förutbetalda kostnader	117	437
	2.302	1.297

Not 13 - Eget kapital	Ändamålsbestämda medel				Balanserat kapital	Årets resultat	Summa
	Utvärdplan	Statistikdatabas	FIN	Summa			
Ingående balans	1.925	300	0	2.225	3.019	2.523	7.767
Överfört till EK				0	213	-213	0
Återfört till resultatet	-950			-950		950	0
Avsatt till ändamålsbestämda medel	800	50	210	1.060		-1.060	0
Återfört till studieförbunden						-1.094	-1.094
Återfört till folkhögskolorna						-1.106	-1.106
Årets resultat						1.715	1.715
Utgående balans	1.775	350	210	2.335	3.232	1.715	7.282

Not 14 - Avsättningar SPP-medel	2003	2002
Ingående värde	626	861
Använda medel för kompetensutveckling		- 235
Utgående värde	626	626

Reserverade medel används för kompetensutveckling och pensionslösningar av FBR:s och FIN:s kanslipersonal.

Not 15 - Skulder avseende statsanslag	2003	2002
Ej fördelat, folkhögskolor	1.222	5.450
Försöksverksamhet 1998 - 2002	876	838
Folkbildningens framsyn		2.500
Mål 3-bidrag (EU)	231	80
Aktivitetsgarantimedel (SAGA)	27.647	17.206
Folkbildningsinsatser euroomröstningen	158	
Utbildning för hållbar utveckling (Baltic 21)	55	271
	30.189	26.345

Not 16 - Skulder avseende IT-anslag	2003	2002
KK-stiftelsen (IT-projekt)	1.021	1.333
CFL (Folkbildningsnätet och IT-projekt)	7.088	6.729
AdultStudyNet (EU)	87	816
	8.196	8.878

Not 17 - Räntemedel	2003	2002
Ingående saldo 1 jan	2.368	1.516
Andel ränteutgifter verksamhetsåret	1.703	1.256
Fördelat verksamhetsåret	- 2.368	- 404
Utgående saldo 31 dec	1.703	2.368

Not 18 - Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	2003	2002
Löner, sociala avgifter och löneskatter	505	589
Avtalade statistik- och utvärderingsuppdrag	1.185	646
Beräknat upparbetat revisionsarvode	118	135
Övriga upplupna kostnader	89	146
Förutbetalda intäkter		150
	1.897	1.666

PERSONALUPPGIFTER

Antal anställda (medeltal) FBR, FIN och Folkbildningsnätet	2003	2002
Kvinnor	10	10
Män	6	6
	16	16

Löner och arvoden	2003	2002
Arvoden till ordinarie och adjungerade styrelseledamöter	103	140
Arvoden till ledamöter i arbets-, referens- och beredningsgrupper	61	89
Lön/arvode till uppdragstagare	416	676
Lön anställda FBR, FIN och Folkbildningsnätet och centrala IT-projekt	5.851	5.778
	6.431	6.683

Sociala avgifter enligt lag och avtal	2.343	2.471
Pensionskostnader för anställda	1.005	1.052
Pensionspremier betalas ej för förtroendevalda.		

Sjukfrånvaro

Sammanlagda sjukfrånvaro under året 910 timmar (696 timmar kvinnor och 214 timmar män). Föregående år var sjukfrånvaron 993 timmar (783 timmar kvinnor och 209 timmar män).

Sammanlagd ordinarie arbetstid under året 31.040 timmar (kvinnor 19.400 timmar och män 11.640 timmar). Föregående år ordinarie arbetstid 29.664 timmar (kvinnor 18.446 timmar och män 11.218 timmar). Ingen långtidssjukfrånvaro under året.

Sjukfrånvaro i relation till totalt antal arbetade timmar 2,9 procent (kvinnor 3,6 procent och män 1,8 procent). Motsvarande värden föregående år 3,3 procent (kvinnor 4,2 procent och män 1,9 procent).

Anställningsvillkor

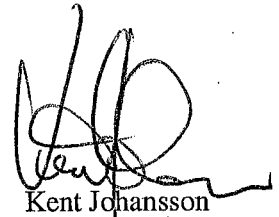
Kanslichefen följer avtal om allmänna bestämmelser för tjänstemän upprättat mellan HTF och Arbetsgivaralliansen med undantag av arbetsgivarens uppsägningstid, som är 24 månader.

Stockholm den 19 februari 2004

Anders Ljunggren
ordförande

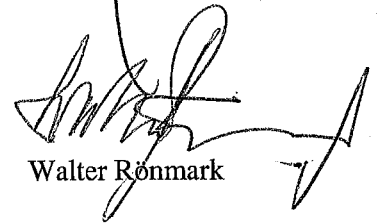

Rigmor Breidemalm

Bernt Gustavsson

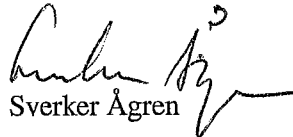

Kent Johansson

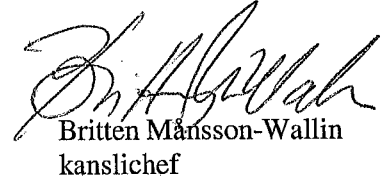

Leif Linde

Marie Linder

Walter Rönmark

Majléne Westerlund Panke

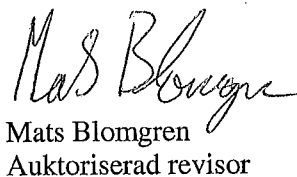

Sverker Ågren

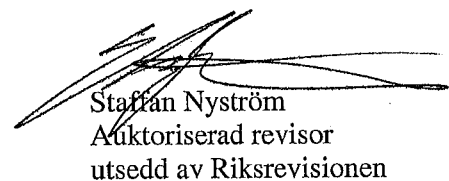

Britten Månsson-Wallin
kanslichef

Vår revisionsberättelse har avgivits den 20 februari 2004

Ann-Christin Holgersson

Solveig Löfdahl

Mats Blomgren
Auktoriserad revisor

Staffan Nyström
Auktoriserad revisor
utsedd av Riksrevisionen

REVISIONSBERÄTTELSE

Organisationsnummer: 802015-8690

Till representantskapet i Folkbildningsrådet

Vi har granskat årsredovisningen och bokföringen samt styrelsens förvaltning i Folkbildningsrådet för år 2003. Det är styrelsen som har ansvaret för räkenskapshandlingarna och förvaltningen. Vårt ansvar är att uttala oss om årsredovisningen och förvaltningen på grundval av vår revision.

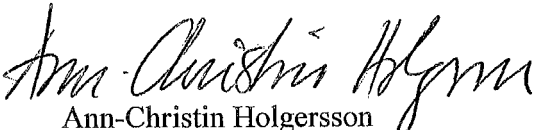
Revisionen har utförts i enlighet med god revisions sed i Sverige. Det innebär att vi planerat och genomfört revisionen för att i rimlig grad försäkra oss om att årsredovisningen inte innehåller väsentliga fel. En revision innefattar att granska ett urval av underlagen för belopp och annan information i räkenskapshandlingarna. I en revision ingår också att pröva redovisningsprinciperna och styrelsens tillämpning av dem samt att bedöma den samlade informationen i årsredovisningen. Vi har granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i föreningen för att kunna bedöma om någon styrelseledamot har handlat i strid med föreningens stadgar. Vi anser att vår revision ger oss rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger därmed en rättvisande bild av föreningens resultat och ställning i enlighet med god redovisningssed i Sverige.

Styrelsens ledamöter har enligt vår bedömning inte handlat i strid med föreningens stadgar.

Vi tillstyrker att representantskapet beviljar styrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Stockholm den 20 februari 2004

Ann-Christin Holgersson

Solveig Löfdahl

Mats Blomgren
Auktoriserad revisor

Staffan Nyström
Auktoriserad revisor
utsedd av Riksrevisionen

BILAGOR**Utbetalda statsbidrag till studieförbunden budgetåret 2003 (kr)**

Studieförbund	Allmänt bidrag ¹
Arbetarnas Bildningsförbund	387.108.000
Studieförbundet Bilda	60.283.300
Folkuniversitetet	80.551.400
Studieförbundet Medborgarskolan	94.625.600
Nykterhetsrörelsens Bildningsverksamhet	77.415.800
Studieförbundet	145.125.400
SISU Idrottsutbildarna	64.583.600
Sensus Studieförbund	78.962.800
Studieförbundet Vuxenskolan	236.987.600
Tjänstemännens Bildningsverksamhet	54.989.500
Totalt	1.280.633.000

¹ Folkbildningsrådet har på uppdrag av studieförbunden genomfört en administrativ överföring på 5,2 mkr från statsbidragsutbetalningarna till deras intresseorganisation *Folkbildningsförbundet*. Respektive studieförbund har bidragit i proportion till sin andel av statsbidraget.

Fastställda statsbidrag till folkhögskolorna budgetåret 2003 (kr)

Folkhögskola	Allmänt bidrag	Särskild utbildningsinsats	Förstärkningsbidrag	Summa	Utbildning inom aktivitetsgarantin Bidrag	Varav förstärkning
A lma	4.405.200	1.132.500	418.500	5.956.200	2.871.808	
Arbetarrörelsens	4.066.400	2.220.300	916.800	7.203.500	280.924	
Axevalla	4.518.200	1.958.700	523.000	6.999.900	109.888	23.936
B illströmska	5.312.800	1.173.900	295.900	6.782.600	390.102	
Birka	6.904.300	2.089.500	749.800	9.743.600	1.061.830	18.240
Birkagården	8.873.500	2.101.500	490.800	11.465.800	102.384	
Blekinge läns	6.138.700	634.400	86.400	6.859.500	89.112	
Bollnäs	8.306.800	1.259.000	450.000	10.015.800	772.020	23.100
Bona	4.518.200	1.909.700	588.000	7.015.900	550.050	28.650
Bosöns	7.426.500	1.753.800	80.500	9.260.800		
Botkyrka	2.378.000	2.024.100	808.100	5.210.200	194.730	27.566
Braheskolan	8.972.200	1.289.500	3.600	10.265.300		
Brunnsviks	7.408.700	2.835.100	412.900	10.656.700	3.096.484	
Bäckedals	3.480.000		38.900	3.518.900	151.048	
D alarö	5.474.100	1.599.000	1.772.200	8.845.300	262.768	75.696
Dalkarlså	4.066.400	1.096.500	1.060.100	6.223.000	492.170	
Dalslands	4.408.000	2.338.100	790.200	7.536.300	1.267.160	
E delviks	4.518.200	901.400	1.239.300	6.658.900		
Eskilstuna	7.107.300	1.644.800	824.900	9.577.000	1.082.300	
Eslövs	5.775.000	2.572.400	1.080.700	9.428.100	448.720	
F ellingsbro	5.916.000	1.181.600	1.647.900	8.745.500	250.904	
FiA Angered	2.378.000	1.906.400	526.800	4.811.200	714.336	44.100
Finska i Göteborg	3.400.500	1.853.000	647.400	5.900.900	785.166	42.882
Fornby	5.965.900	1.799.600	320.800	8.086.300	244.584	
Forsa	5.714.200	1.179.400	934.300	7.827.900	25.280	
Framnäs	7.125.700	1.748.400	1.326.700	10.200.800	400.688	
Fridhems	7.433.600	3.476.000	929.200	11.838.800		
Fristads	5.999.500	1.592.500	2.845.600	10.437.600	559.004	
Furuboda	3.281.600	1.351.600	4.005.200	8.638.400		
Färnebo	4.066.400	1.254.600	187.800	5.508.800		
Företagarnas	5.828.500	1.575.100	228.700	7.632.300		
G amleby	5.405.600	2.096.100	797.700	8.299.400	202.872	
Geijerskolan	4.518.200	942.900	81.100	5.542.200	13.430	
Glimåkra	6.032.900	2.472.100	1.636.900	10.141.900	1.927.916	
Gotland läns	6.059.800	1.770.200	417.700	8.247.700	535.936	
Grebbestads	4.408.000	964.700	145.800	5.518.500	53.720	
Grimslövs	4.812.800	1.516.200	127.600	6.456.600	220.252	
Göteborgs	8.046.900	3.381.200	2.745.500	14.173.600	955.979	
H agabergs	6.629.900	1.826.800	1.157.500	9.614.200	458.702	24.992
Hampnäs	4.408.000	1.344.000	303.100	6.055.100	230.048	
Hellidens	4.518.200	1.690.600	567.900	6.776.700	172.422	17.266
Helsjöns	4.518.200	1.702.600	599.500	6.820.300	103.016	

Folkbildningsrådets årsredovisning med verksamhetsberättelse 2003

Folkhögskola	Allmänt bidrag	Särskild utbildningsinsats	Förstärkningsbidrag	Summa	Utbildning inom aktivitetsgarantin Bidrag	Varav förstärkning
Hjo	5.018.800	2.265.000	951.900	8.235.700	726.888	85.408
Hjälmareds	5.784.500	1.812.700	773.800	8.371.000	297.672	
Hola	5.065.700	1.647.000	368.500	7.081.200		
Hvilans	6.801.100	2.104.800	536.000	9.441.900	320.424	
Hyllie Park	2.378.000	1.771.300	419.900	4.569.200	54.352	
Hållands	6.065.100	1.169.600	128.500	7.363.200	34.070	1.680
Hällefors	2.021.300	963.600	20.100	3.005.000		
Härnösands	8.343.200	2.039.400	1.838.300	12.220.900	1.667.008	441.560
Hästsportens	4.518.200	1.083.500	110.700	5.712.400	456.389	30.895
Högalids	5.365.000	1.361.400	888.100	7.614.500	958.720	73.920
I ngesunds	6.442.600	1.121.600	275.500	7.839.700	1.450.791	50.279
J akobsbergs	7.414.600	2.703.200	626.700	10.744.500	198.362	7.182
Jämshögs	5.545.500	1.875.900	171.200	7.592.600		
K ageholms	7.621.500	2.426.300	660.500	10.708.300	32.220	3.780
Kalix	7.860.500	977.700	499.300	9.337.500	1.412.537	45.600
Karlskoga	8.073.300	1.960.900	1.104.500	11.138.700	477.720	22.680
Katrinebergs	7.838.100	1.587.000	555.200	9.980.300	647.168	
Kjesätters	4.814.200	1.288.400	1.110.000	7.212.600	106.808	
Klarälvdalens	4.408.000	2.356.600	1.739.100	8.503.700	219.620	
Kristinehamns	5.824.400	2.459.000	3.582.400	11.865.800	735.786	158.612
Kvarnby	4.066.400	2.780.600	1.530.400	8.377.400	1.517.290	44.730
Kvinnofolkhögskolan	4.611.000	3.054.200	714.600	8.379.800	56.880	
Kyrkeruds	4.408.000	748.800	1.274.200	6.431.000	334.070	72.580
Kävesta	4.972.900	2.000.200	171.800	7.144.900	112.812	
L idingö	6.053.200	1.784.300	963.600	8.801.100	117.868	
Liljeholmens	8.853.300	1.823.600	355.400	11.032.300	428.606	3.270
Lillsveds	6.008.000	2.171.300	780.500	8.959.800		
Litorina	2.734.700	1.832.300	141.700	4.708.700	714.792	
Ljungskile	10.327.700	1.744.000	1.221.700	13.293.400	865.596	138.796
Lunnevads	5.758.200	1.530.400	81.500	7.370.100	2.473.964	
Långbro	4.694.200	990.800	244.700	5.929.700	367.632	14.028
Långholmens	4.518.200	2.730.500	1.270.400	8.519.100	753.164	46.272
Löftadalens	5.274.500	1.176.100	1.381.900	7.832.500		
M almfältens	7.635.700	6.500	372.300	8.014.500	344.598	
Malmö	4.066.400	2.164.700	851.900	7.083.000	351.468	114.152
Malungs	4.408.000	1.351.600	102.800	5.862.400	385.204	
Mariannelunds	4.876.100	1.829.000	1.012.200	7.717.300	467.680	
Marieborgs	8.940.100	1.763.600	2.059.500	12.763.200	1.594.852	
Markaryds	5.085.300	1.485.700	198.000	6.769.000	291.984	
Medlefors	8.453.800	2.007.800	739.000	11.200.600	965.064	
Mellansels	5.735.700	1.364.700	1.298.100	8.398.500		
MKFC - Stockholms	3.281.600	3.369.200	1.108.100	7.758.900	2.446.384	153.804
Mo Gårds	2.378.000	804.400	2.290.300	5.472.700		

Folkhögskola	Allmänt bidrag	Särskild utbildningsinsats	Förstärkningsbidrag	Summa	Utbildning inom aktivtetsgarantin Bidrag	Varav förstärkning
Molkoms	5.867.300	2.054.700	616.500	8.538.500	246.480	
Mora	6.309.200	1.154.300	99.300	7.562.800	607.683	3.570
Mullsjö	7.503.800	1.543.400	333.300	9.380.500	84.372	
Nordens Biskops-Arnö	5.895.100	1.805.000	67.900	7.768.000	628.524	
Nordiska	7.355.200	2.415.400	503.400	10.274.000	891.436	
Nordvästra Skånes	7.227.900	2.256.300	1.758.500	11.242.700	2.778.245	313.050
Nyköpings	4.518.200	1.677.500	533.800	6.729.500	2.366.739	146.918
Oskarshamns	6.298.100	1.081.300	1.042.700	8.422.100	373.512	
PRO:s	5.329.100	233.300	201.400	5.763.800		
Runö	7.652.400	2.218.200	450.100	10.320.700	605.772	
Röda Korsets	4.518.200	1.690.600	698.100	6.906.900	172.536	
S:t Sigfrids	6.766.600	1.826.800	732.100	9.325.500	253.126	10.122
S:ta Birgittas	3.174.600	557.000	272.000	4.003.600	30.430	3.570
S:ta Maria	2.169.900	1.315.600	336.300	3.821.800	64.148	
Sigtuna	7.290.900	1.466.100	1.250.000	10.007.000		
Sjöviks	8.031.700	2.174.600	816.500	11.022.800	517.924	
Skarpnäcks	4.620.500	1.136.900	1.299.300	7.056.700	187.936	31.516
Skeppsholmens	4.518.200	994.100	204.000	5.716.300	86.130	3.654
Skinnskattebergs	5.151.600	971.200	138.800	6.261.600		
Skurups	7.606.000	2.895.000	653.300	11.154.300	2.431.056	71.484
Solviks	5.596.600	1.104.200	2.639.400	9.340.200	410.484	
Sommenbygdens	2.378.000	1.350.500	237.900	3.966.400	149.468	
Stadsmissionens	4.518.200	1.768.000	1.431.200	7.717.400	620.178	89.930
Stensunds	5.092.500	2.329.300	444.600	7.866.400	637.688	
Storumans	4.925.400	1.583.800	271.500	6.780.700		
Strömbäcks	6.232.700	1.851.900	1.908.200	9.992.800	527.086	106.806
Sundbybergs	6.332.700	2.473.200	1.414.800	10.220.700	955.796	89.324
Sunderby	8.274.200	2.114.600	2.450.600	12.839.400	1.051.332	
Sundsgårdens	8.128.000	3.421.500	2.458.100	14.007.600	3.534.814	417.632
Sverigefinska	5.647.800	1.303.600	679.700	7.631.100	1.038.436	98.336
Södertörns	4.187.600	833.900	676.400	5.697.900	7.385.124	187.908
Södra Vätterbygdens	8.936.600	2.090.600	675.900	11.703.100	553.000	
Sörängens	5.370.800	1.983.800	517.500	7.872.100	583.336	
Tollare	8.188.600	1.498.800	377.900	10.065.300	270.812	
Tornedalens	4.066.400	877.500	62.700	5.006.600	265.756	
Tärna	6.219.900	273.600	322.600	6.816.100	31.916	
Vadstena	6.106.700	1.711.300	696.900	8.514.900	142.200	
Valjevikens	2.110.500	1.185.900	1.123.300	4.419.700	50.560	
Valla	7.364.600	1.857.400	1.126.700	10.348.700	43.134	
Vara	5.181.700	1.352.700	842.900	7.377.300	550.150	1.890
Wendelsbergs	7.759.500	2.086.300	1.933.300	11.779.100	390.260	
Viebäcks	6.615.600	2.271.600	1.236.700	10.123.900	446.982	
Wiks	6.264.000	1.708.000	446.400	8.418.400	646.852	

Folkbildningsrådets årsredovisning med verksamhetsberättelse 2003

Folkhögskola	Allmänt bidrag	Särskild utbildningsinsats	Förstärkningsbidrag	Summa	Utbildning inom aktivitetsgarantin Bidrag	Varav förstärkning
Vimmerby	6.061.000	1.516.200	1.155.300	8.732.500	588.076	
Vindelns	4.786.200	2.125.500	832.300	7.744.000	524.244	
Viskadalens	7.792.700	1.454.100	497.400	9.744.200	341.280	
Vårdinge By	2.734.700	1.853.000	216.300	4.804.000		
Väddö	4.344.600	1.968.500	467.100	6.780.200	5.126.372	280.512
Värnamo	5.616.700	1.520.600	794.700	7.932.000	309.960	11.340
Västanviks	4.185.300	310.700	2.045.200	6.541.200		
Västerbergs	5.223.500	3.005.100	265.400	8.494.000	2.110.248	
Västerås	2.615.800	1.962.000	117.400	4.695.200	1.415.364	
Ålsta	5.858.000	1.724.400	64.700	7.647.100	146.782	
Åsa	6.683.900	1.806.100	506.300	8.996.300	981.091	21.715
Ädelfors	8.962.700	3.727.800	3.096.500	15.787.000	235.104	
Älvsby	5.136.500	1.059.500	1.323.400	7.519.400	525.675	51.675
Ölands	5.595.800	2.315.200	722.400	8.633.400	51.192	
Önnestads	8.526.400	2.392.600	419.800	11.338.800	2.543.168	
Örebro	5.552.900	1.777.800	148.400	7.479.100	270.180	
Örenäs	2.378.000	1.553.300	75.600	4.006.900	977.388	
Österlens	7.173.300	2.153.800	1.767.200	11.094.300	331.800	
Östra Grevie	8.881.800	4.767.700	1.326.200	14.975.700	1.094.844	30.240
Summa	836.284.400	256.142.200	123.160.200	1.215.586.800	95.648.377	3.806.848
Fortbildningsinsatser	840.000			840.000		
FBR:s kostnader					1.000.000 ¹	
Ränte- och överskottsmedel samt korrigerings/avrundning (netto)		800	-67.600	-66.800		
Totalt	837.124.400	256.143.000	123.092.600	1.216.360.000	96.648.377	3.806.848

¹ Inkluderar bedömd kostnad för slutredovisning under första kvartalet 2004 med 171 tkr.

Utbetalda statsbidrag för studieförbundens och folkhögskolornas folkbildningsinsatser inför folkomröstningen om EMU (kr)

Studieförbund		Folkhögskolor (forts)	
Arbetarnas Bildningsförbund	4.864.300	Helsjöns folkhögskola	27.500
Studieförbundet Bilda	437.500	Hjo folkhögskola	55.000
Folkuniversitetet	445.000	Hyllie Park folkhögskola	20.000
Studieförbundet Medborgarskolan	1.036.600	Hållands folkhögskola	7.500
Nykterhetsrörelsens Bildningsverksamhet	545.000	Hällefors folkhögskola	20.000
Studieförbundet	650.000	Lidingö folkhögskola	25.000
SISU Idrottsutbildarna	262.500	Litorina folkhögskola	70.000
Sensus Studieförbund	875.800	Marieborgs folkhögskola	70.000
Studieförbundet Vuxenskolan	2.368.500	Mellansels folkhögskola	20.000
Tjänstemännens Bildningsverksamhet	584.800	Nyköpings folkhögskola	42.500
Summa	12.070.000	PRO:s folkhögskola	15.000
		Runö folkhögskola	52.500
Folkhögskolor		S:t Sigfrids folkhögskola	20.000
Alma folkhögskola	20.000	Sigtuna folkhögskola	15.000
Arbetsrörelsens folkhögskola	102.500	Skarpnäcks folkhögskola	47.500
Axevala folkhögskola	62.500	Skeppsholmens folkhögskola	12.500
Billströmska folkhögskolan	50.000	Skinnskattebergs folkhögskola	25.000
Birkagårdens folkhögskola	42.500	Solviks folkhögskola	20.000
Bollnäs folkhögskola	17.500	Stadsmissionens folkhögskola	30.000
Botkyrka folkhögskola	40.000	Stensunds folkhögskola	40.000
Brunnsviks folkhögskola	192.500	Strömbäcks folkhögskola	40.000
Dalkarlså folkhögskola	15.000	Sundbybergs folkhögskola	40.000
Edelviks folkhögskola	7.500	Sunderby folkhögskola	27.500
Eskilstuna folkhögskola	15.000	Sundsgårdens folkhögskola	25.000
Eslövs folkhögskola	62.500	Sverigefinska folkhögskolan	87.500
Fellingsbro folkhögskola	22.500	Södra Vätterbygdens folkhögskola	40.000
FiA folkhögskola	85.000	Vadstena folkhögskola	17.500
Finska folkhögskolan	17.500	Vara folkhögskola	15.000
Forsa folkhögskola	35.000	Wendelsbergs folkhögskola	15.000
Fridhems folkhögskola	15.000	Wiks folkhögskola	10.000
Fristads folkhögskola	30.000	Viskadalens folkhögskola	72.500
Färnebo folkhögskola	40.000	Värnamo, Folkhögskolan	2.500
Företagarnas folkhögskola	30.000	Västanviks folkhögskola	30.000
Gamleby folkhögskola	10.000	Västerås folkhögskola	225.000
Glimåkra folkhögskola	25.000	Åsa folkhögskola	45.000
Grebbestads folkhögskola	20.000	Ädelfors folkhögskola	27.500
Grimslövs folkhögskola	10.000	Önnestads folkhögskola	10.000
Göteborgs folkhögskola	92.500	Summa	2.580.000
Hampnäs folkhögskola	117.500	Centrala informationsinsatser och uppföljning	350.000
Hellidens folkhögskola	37.500	TOTALT	15.000.000

FOLKBILDNINGSRÅDET

Box 730, 101 34 Stockholm
tel: 08-412 48 00, fax: 08-21 88 26
E-post: fbr@folkbildning.se
www.folkbildning.se